

OUD HOORN

nummer 4

28e jaargang,
15 december 2006

In dit nummer o.a:

- Nieuwe voorzitter stelt zich voor
- Oostereiland middelpunt havenuitbreiding
- Ton van Weel: erelid Oud Hoorn en geridderd
- Vertaling Velius' 'Chronijck van Hoorn' voltooid

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Hoorn.
Losse nummers, voorzover voorradig verkrijgbaar tegen betaling van € 4,55 per stuk voor leden en € 5,70 voor niet-leden.
Voor bestellingen postgiro: 2144888

Vereniging Oud Hoorn:

Onder de Boompjes 22
1621 GG Hoorn
Tel. 0229-273570
e-mail: info@oudhoorn.nl
www.oudhoorn.nl

Openingstijden verenigingsgebouw:

dinsdag, donderdag en
zaterdag 10.00-16.00 uur

Bestuur:

E. S. Ottens, voorzitter
P. M. Huisman, secretaris
J. H. J. Spiekker, penningmeester
M. Faber-Zwart
J. Floris
J. Bronkhorst
C. Droog
L. van Apeldoorn

Lidmaatschap Oud Hoorn:

minimaal € 20,50 per jaar, inclusief toezending van het kwartaalblad.

Lid voor het leven door:

- een éémalige bijdrage van minimaal € 572,- indien het lid 45 jaar of ouder is, of door:
- een éémalige bijdrage van minimaal € 409,-, indien het lid 55 jaar of ouder is.

Giro 72 29 54 t.n.v.

Vereniging Oud Hoorn, lidmaatschap
Onder de Boompjes 22, 1621 GG Hoorn

Redactiecommissie:

L. P. M. Hoogeveen, R. de Knecht,
B. H. T. J. Leek, F. Uiterwijk, F. L. Zack

Redactie-adres:

F. Uiterwijk, Geldersesteeg 27
1621 LA Hoorn, tel. 0229-210220
femkeuiterwijk@hetnet.nl

Ereleden:

Mr. dr. B. R. Canneman (1909-1982)
H. Krijgsman (1914-1990)
D. Breebaart (1905-2002)
C. Koppers (1921-1990)
Drs. H. M. van den Berg (1918-2005)
J. L. N. Dijkstra (1930-1992)
J. M. Baltus (1939-1994)
J. P. H. v.d. Knaap
J. E. J. Lamers
A. de Graaf
L. P. M. Hoogeveen
A. Boezaard
F. Uiterwijk
A. G. F. van Weel

Copyright:

Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie van Oud Hoorn.

Productie kwartaalblad:

Vormgeving en pre-press:
Intro, Scan- en Digitaliseringsburo,
Heerhugowaard
Druk: Drukkerij Klaassen B.V., Zwaag

INHOUD

Nieuwe voorzitter stelt zich voor	135
Oostereiland middelpunt havenuitbreiding.....	136
Opgraving in Achterstraat leverde weinig op.....	149
Van de bestuurstafel	150
Ton van Weel: erelid Oud Hoorn en geridderd	158
Vertaling Velius' 'Chronijk van Hoorn' voltooid.....	160
Stadsbeeld, restauraties, wijzigingen, verval	162
Toch reacties op foto gaslevering Wijdenes	170
Men vraagt ons	172
Lezers schrijven.....	173
Het documentatiecentrum van Oud Hoorn.....	176
'Luchtig verpakt' toont Hoorn in vogelvlucht.....	177
Jaarverslag vereniging Het Carillon.....	178
Pater Zwarthoed hertaalde Velius.....	179
Hoe Hoorn veranderde	180

Bij de voorplaat:

Detail van het schilderij Gezicht op het Oostereiland van de schilder Jan Claesz Rietschoof. Ca. 1715. De brug naar het Oostereiland was toen nog een ophaalbrug met in het midden een zogenaamd oorgat. De gebouwen behoorden aan de Admiraliteit. De rechtse tuitgevel ziet eruit als een pakhuis. De twee trapgevels vormen woonhuizen. Onder de luifel bevinden zich de deuren van dit dubbele woonhuis. We kijken hier op de zogenoemde Rouaanse kade, omdat de kade werd gebruikt door de veerschippers, die op de Rouaan voeren.

Foto's en illustraties:

Frans van Iersel, Jan Plukkel, Westfries Archief, Westfries Museum, Frans Zack.

Volgend nummer en inleverdatum kopij:

Het volgende nummer (29e jaargang nr. 1) zal omstreeks 15 maart 2007 verschijnen. U wordt verzocht eventuele kopij voor dit nummer uiterlijk 1 februari 2007 in te leveren bij het redactie-adres: F. Uiterwijk, Geldersesteeg 27, 1621 LA Hoorn.

Westfries Museum:

Rode Steen 1, Hoorn (tel. 0229-280022). Geopend: het gehele jaar, maandag t/m vrijdag van 11.00 -17.00 uur, zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur.
Bureau: Achterom 2-4, 1621 KV Hoorn.

Westfries Archief:

Regionaal Historisch Centrum voor oostelijk West-Friesland.

Bezoekadres: Blauwe Berg 5c, 1625 NT Hoorn

Postadres: Postbus 603, 1620 AR Hoorn

Telefoon: 0229-282500

Email: info@westfriesarchief.nl

De studiezaal is geopend van dinsdag tot en met vrijdag van 9.00-17.00 uur.

Vanaf 16.30 uur kunnen geen stukken meer worden aangevraagd.

Avondopenstelling elke tweede en vierde donderdag van de maand van 19.00-21.45 uur.

Museum van de Twintigste eeuw / Maquette Hoorn anno 1650.

(Eigendom van Vereniging Oud Hoorn):

Bierkade 4 en 4a, Hoorn. Geopend: dinsdag t/m zondag van 10.00-17.00 uur.

Nieuwe voorzitter stelt zich voor

Egbert Ottens, voorzitter

In Hoorn gekomen als 'overloper' – met in het achterhoofd de gedachte dat we, zodra de kinderen het huis uit waren weer naar Amsterdam terug zouden keren – bleek al snel dat we ons aan deze mooie stad hadden gehecht. Voor we het wisten, waren mijn vrouw en ik op verschillende terreinen actief en werd er niet meer aan terugkeer gedacht. We voelden ons thuis en Horinees. En dat gevoel is alleen maar gegroeid.

Ik ben in 1945 in Amsterdam geboren. Hoewel ik onder meer een opleiding tot tekenleraar volgde, werkte ik bij de gemeente Amsterdam op verschillende plaatsen. De meeste tijd bij de Dienst Volkshuisvesting. Aan dat mooie beleidsterrein heb ik mijn hart verpand. Alles komt er in samen. Ik kon er mijn ideeën en politieke idealen kwijt, zeker toen Jan Schaefer wethouder werd. Ook na zijn wethouderschap hielden we, tot aan zijn veel te vroege dood in 1994, contact. Ik schreef veel beleidsstukken, publiceerde artikelen over de geschiedenis van de volkshuisvesting in onder andere 'Ons Amsterdam' en een boek dat al snel bekend werd als het boek met de lange titel: 'Ik moet naar een kleinere woning omzien want mijn gezin wordt te groot.' Het is de bedoe-

ling dat dat boek, dat dateert uit 1975 en de periode 1850-1970 beschrijft, volgend jaar opnieuw wordt uitgegeven met een aanvulling tot 2001, het jaar waarin de Woningwet honderd jaar bestond. Daarnaast heb ik me voorgenomen om volgend jaar een publicatie met herinneringen aan Jan Schaefer uit te geven. De laatste jaren was ik vanuit mijn werk bij de gemeente Amsterdam nauw betrokken bij het Museum Amsterdamse School, in de Amsterdamse Spaarndammerbuurt. Voorts realiseerde ik voor de gemeente Amsterdam een aantal mooie projecten in Kosovo en de door de aardbeving getroffen stad Kocaeli in Turkije, waar ik nog steeds bij betrokken ben. Tot maart 2006 was ik lid van de Hoornse gemeenteraad voor de PvdA. Ik betreur het nog steeds dat een voorstel van Ed Wagemaker en mij voor een actief aanschrijvingsbeleid in de binnenstad door het toenmalige college werd afgewezen. Wie weet diept iemand dat voorstel nog eens uit een bureaulade. Maar op andere terreinen kon gelukkig wel worden gescoord. In

juli nam ik het voorzitterschap van de Kunstenaarsvereniging Hoorn en omstreken / De Boterhal op mij, waarmee ik terugkeerde bij mijn oude liefde voor kunst en cultuur. Oud Hoorn sluit daar ook op aan. 'Alles van waarde', naar de woorden van Lucebert, blijkt telkens weer kwetsbaar. Dat onderschrijft het belang van onze vereniging.

In de afgelopen periode waarin ik met het bestuur van de vereniging meedraaide, heb ik de vereniging als een unieke organisatie leren kennen, met veel zeer betrokken en deskundige vrijwilligers. Er wordt op professionele wijze aan alle facetten die in de vereniging samenkomen, gewerkt.

Ik wil mij inzetten om het beleid voort te zetten. Het zal niet eenvoudig zijn om iemand als Ton van Weel op te volgen. Maar gelukkig staan een bewaam bestuur en de vele enthousiaste vrijwilligers mij daarin bij. Het doel van de vereniging bij de oprichting in 1917 was de zorg voor het schoon in onze stad. Dat doel blijft onverminderd onze drijfveer.

Wisseling van de wacht: Egbert Ottens (tweede van links) heeft op 14 oktober j.l. de voorzittershamer overgenomen van Ton van Weel.

Oostereiland middelpunt havenuitbreiding

Rob de Knegt

De discussie die momenteel gevoerd wordt over de toekomst van het Oostereiland is voldoende aanleiding om ons eens te verdiepen in het ontstaan en de ontwikkeling van dit stadsdeel. Hierbij kunnen we ons beperken tot het Oostereiland zelf maar meer inzicht verkrijgen we door het eiland te beschouwen als onderdeel van de gehele havenuitbreiding tijdens de bloeiperiode van de stad. Voor veel gegevens omtrent de historische ontwikkeling kunnen we terugvallen op de bekende kroniek van Th. Velius. De hierin beschreven periode reikt evenwel niet veel verder dan het begin van de zeventiende eeuw. In latere kronieken zijn nog wel aanvullende gegevens te vinden maar het onderwerp havens wordt verspreid aangestipt. Bij meer recente artikelen over dit onderwerp komt de zeventiende eeuw minder uitgebreid aan de orde, beperkt men zich tot delen van de havens of worden specifieke onderwerpen besproken.^{1,2,3}

Noodzaak havenuitbreiding

De stadsregering beraadde zich al in 1564 over het uitbreiden van de havens maar men kon toen niet besluiten of dit aan de oostzijde dan wel aan de westzijde van de stad moest plaatsvinden.⁴ Uiteraard speelden economische belangen hierbij een rol. Uiteindelijk werd, tot ongenoegen van aan de westzijde woonachtige poorters, in 1576 gekozen voor de aanleg van een Nieuwe Haven aan de oostelijke zijde. Uitbreidingen ten westen van de stad waren hiermee overigens niet voorgoed van de baan; deze zouden in een later stadium opnieuw aan de orde komen. De nieuwe haven, die later Karperkuil werd genoemd, was in korte tijd volop in gebruik. Het is niet verwonderlijk dat geleidelijk opnieuw nijpend ruimtegebrek ontstond, omdat door toenemende bedrijvigheid ook het aantal huizen uitbreidde. Dit beperkte de beschikbare ruimte voor laad- en loswallen en voor het bouwen en kalfaten van de schepen. Zo werd bijvoorbeeld het gebied tussen Hoge Brug en Hoofdtoren, waar de houtwerf was gevestigd, in 1577 uitgegeven voor huizenbouw. De werf kreeg een nieuwe locatie aangewezen.

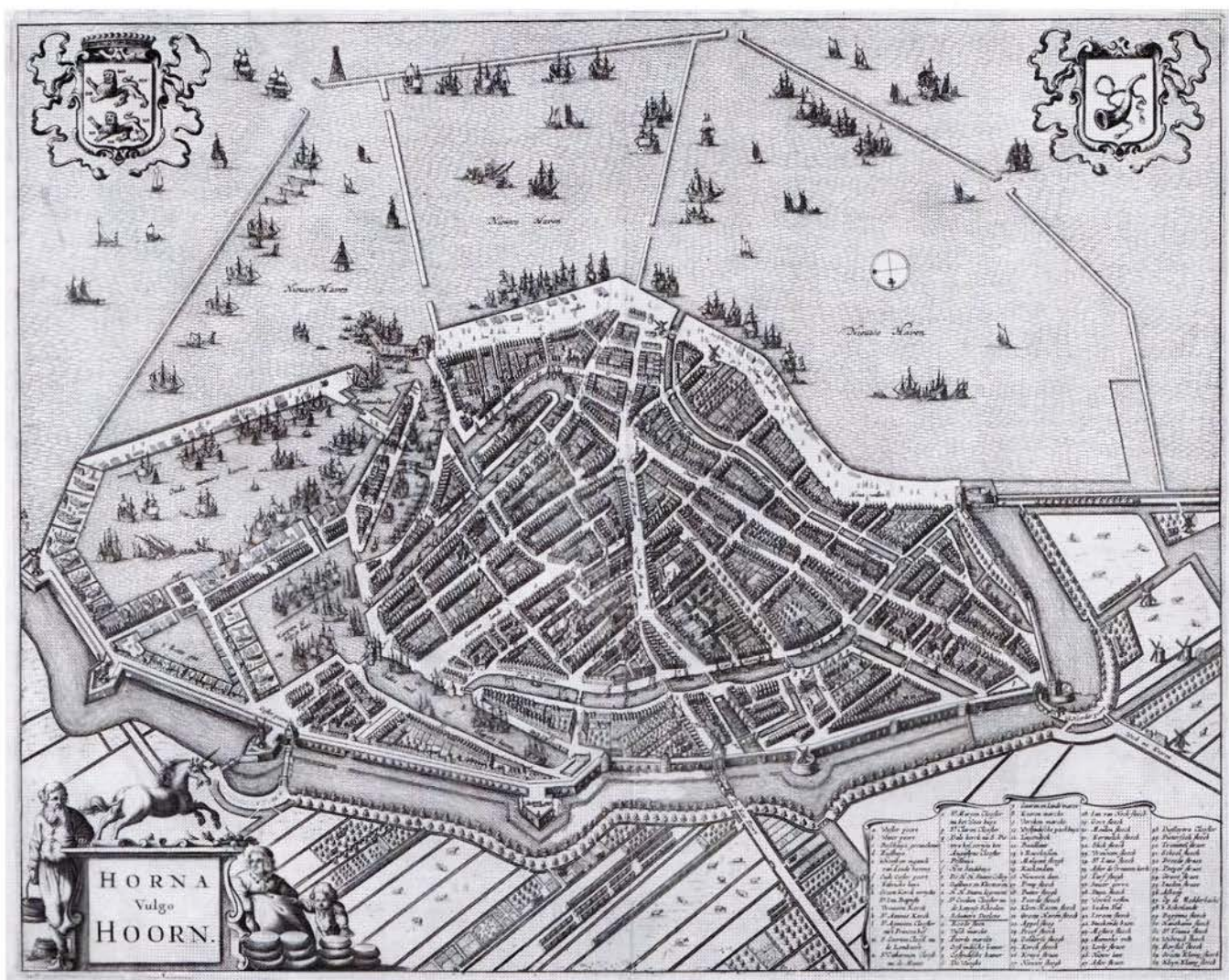
De bloeiende scheepvaart en scheepsbouw kregen vanaf 1589 extra impulsen door de opkomende Straatvaart, waarvoor extra en bovendien ook grotere schepen nodig waren. Het oprichten van de Verenigde Oostindische Compagnie in 1602 en de totstandkoming van het Twaalfjarig Bestand van 1609 hadden eveneens een stimulerende invloed op de economische activiteiten. Velius vermeldt de gunstige omstandigheden waardoor in twee jaar tijd niet minder dan honderd nieuwe schepen werden uitgereed: 'De zeevaert noch redelijk goed zijnde, werden hier tot Hoorn veel nieuwe schepen aangemaakt; noch meer als in eenig jaer van te voeren'. En hij noemt ook de gevolgen van deze bloei: 'Hier deur werdt gevrees, dat de havens eerlang te kleyn souden wesen, voort aengesien de selve swinterdaegs, als de schepen veel t huys waren, soo dicht beset lagen, dat men seer swaerlijk t eene schip voor by het andere konde brengen.'⁵

Tot dat moment was de bedrijvigheid voor een groot deel geconcentreerd op en rond het Baadland. Daar was in 1528 de eerste scheepshelling gemaakt, daar was het tot de stedelijke houtwerf

behorende Bos-huys (gildehuis) gevestigd, en daar was ook de mastenkraan opgesteld.⁶

Een van de verbeteringen voor de scheepvaart die in het jaar 1609 werden uitgevoerd, betrof het verlengen van de belangrijke toegang tot de stad, het havenhoofd bij de Hoofdtoren. Op de stadskaart van Paulus Utenwael (1596) en ook op de kaart van Guicciardini (1582) is dit havenhoofd nog een korte, rechte constructie. Maar de kaart in de tweede druk van de kroniek van Velius (1615) laat zien dat het inmiddels verlengde hoofd een knik maakt in meer zuidelijke richting. Dit wijst op het voornemen om verder uit de kust een nieuwe havendam en haventoeegang te creëren. Onduidelijk is of toen reeds een plan bestond om de gehele stad aan de zeezijde te omringen met een volledig stelsel van dammen en zeeweringen.

In 1608 werd aan de oostzijde van de stad begonnen met de eerste omvangrijke havenuitbreidingen door het verlengen van de in 1576 aangelegde Luiendijk tot aan een nieuw oostelijk bolwerk. Ten zuiden daarvan werd evenwijdig aan de Luiendijk een met een wierriem versterkte dam in zee aangelegd waardoor een ruime haven ontstond. De in het jaar 1612 door de stadsregering genomen besluiten vermelden, dat men eerst diende te zorgen voor afdoende bescherming 'tegens de tempeesten en inundatien' alvorens over te gaan tot de kostbare aanleg van werven en andere havenwerken.⁷ Een veilige volgorde van werken die vervolgens werd herhaald bij het Zand (Achter op 't Zand) en bij de Westerdijk.

De kaart die bekend is door de stedenatlas van J. Blaeu toont de situatie van circa 1630. De havenuitbreidingen verkeren nog in stadium van plannen en zijn slechts schematisch weergegeven. Een aantal details, zoals de doorvaart bij het latere Visserseiland, zijn anders uitgevoerd of nooit gerealiseerd. Camper Brug en Ooster Gat ontbreken maar wel wordt de doorvaart Wayop's Gat afgebeeld. Op deze kaart wordt aangegeven welke functies men in gedachten had voor de nieuwe wallen: het hele gebied tussen Hoofdtoren en Westerpoot wordt optimistisch aangeduid met 'houtwallen'. In de eerste helft van de zeventiende eeuw kende Hoorn een bloeiende houthandel die daarna echter in verval raakte.

Door het aanleggen van verder uit de kust gesitueerde zeekeringen verloren het Baadland en de Luiendijk grotendeels de functie van kustbescherming en kwamen deze gebieden beschikbaar voor diverse soorten bedrijvigheid. In 1610 werd het Baadland voor dit doel in percelen verkocht en bebouwd. De toegankelijkheid van het Baadland en de Luiendijk werd verbeterd door het bouwen van verbindingsbruggen. Op het Baadland werd een haringpakkerij ge-

vestigd en rond dezelfde tijd werd de productie (het 'breien') van haringnetten ter hand genomen. Hoorn poogde ook toegelaten te worden tot het landelijke Collegie van de Groote Visscherye, maar de ambitie om een rol te spelen bij de haringvangst is echter nooit verwezenlijkt.⁸ Naar aanleiding van archeologisch onderzoek is geopperd dat de aanleg van scheepswerven bij de Karperkuil mogelijk al eind zestiende eeuw is begonnen.⁹ Gezien

het reeds lang bestaande ruimtegebrek is dit aannemelijk, maar wellicht betreft het beperkte voorzieningen en was verplaatsen van scheepsbouw een geleidelijk proces. Velius vermeldt, dat de scheepsbouw in 1612 is verplaatst van het Baadland naar de oostzijde van de Karperkuil. Het uitdiepen van de havens en het met de specie verder ophogen van het terrein tussen het Oosterse en Geldersche bolwerk vindt plaats in de zeventiende eeuw. In januari 1612 ver-

leende de stadsregering de benodigde toestemming om in de bocht van de Nieuwe Haven (later aangeduid als Kielhaven) een helling te bouwen. In juni van datzelfde jaar werd besloten de nieuwe dijk aldaar voor dit doel geschikt te maken en de haven te verdiepen.¹⁰ Deze locatie wijst op de totstandkoming van de werf waar de grote VOC-schepen van stapel zouden lopen. Een omwalling gelijk aan de overige stadsvesten werd hier pas in 1616 na voltooiën van de nieuwe haven aangelegd.¹¹

In 1621 werd de Binnenluiendijk ter hoogte van de Karperkuil verbreed tot 12 roeden (ruim 45 meter) en het jaar daarop werd hier begonnen met de bouw van de eerste huizen. Weer een jaar later werd ook de Nieuwe Luiendijk (Buitenluiendijk) verbreed tot

12 roeden om ruimte te creëren voor werven en houtopslag.¹²

Kortstondige oostelijke doorvaart

In 1627 besloot het stadsbestuur 'Een gat te maken in de Luiyendijk, en een brugge te leggen van 23 voeten wyte'.¹³ Met deze 7 meter brede brug werd bedoeld de doorvaart en Wayops Bruggen in de Binnenluiendijk. Een besluit tot het maken van de Camper Brug en de doorvaart in de Buitenluiendijk wordt niet expliciet vermeld, zodat het moment van aanleg wat onzeker blijft. Op de eerder genoemde kaart in de tweede druk van Velius uit 1615 ontbreken deze doorvaarten maar op de kaart van Hendrik Pott uit 1648 worden deze wél weergegeven.¹⁴ De doorvaart werd mogelijk gecreëerd bij

gelegenheid van de eerste verbreding van de dijk in 1622, maar wellicht ook later. Op de kaart uit de stedenatlas van Blaeu, die het stadsbeeld van rond 1630 weergeeft, ontbreken doorvaart en brug. De Camper Brug was een dubbele wipbrug over een brede doorvaart van 44 voet (14 meter), die geschikt was om grote schepen te laten passeren.¹⁵ De doorvaarten Ooster Gat, Camper Brug en Wayops Bruggen lagen in elkaars verlengde en boden daardoor voor middelgrote, en mogelijk ook voor grote schepen, een prachtige toegangsroute tot de Karperkuil en verder via Oostersluis tot de overige stadshavens. He lijkt logisch om als voorzorg tegen stremming van het scheepvaartverkeer ernaar te streven steeds een extra doorvaart ter beschikking te hebben. Opmerkingen van die strekking ben ik wel tegengekomen in stukken over het havenonderhoud. In het eerste kwart van de zeventiende eeuw heerste in dit deel van de stad grote drukte, onder andere met het aanvoeren van hout door Noordvaarders en Katschepen. Toch bleef deze doorvaart slechts een korte tijd gehandhaafd. Klaas van Voorst vermeldt 'als naderhand de Buijtenluiendijk verbreedt wierdt, deze doorvaart gestopt, en de Camperbrug gedemoljeerd, zijn ook de traankokerijen van daar opgenomen'.¹⁶ Deze verdere verbreding wordt niet als zodanig vermeld in de stadsresoluties, maar lijkt dus te hebben plaats gevonden in 1662, toen de traankokerijen werden verplaatst naar het Oostereiland en de Schinkeldijk (schinkeldijk: verbindingsdijk). Deze verbreding dienen we in verband te brengen met de toegenomen bedrijvigheid op de werven. Kennelijk waren de Camper Brug en de scheepvaartroute voor de werven hinderlijke obstakels geworden en kwamen deze te vervallen.

De kaart van Hendrik Pott toont een wat latere situatie (1648) dan de kaart van Blaeu want de doorvaarten Camper Brug en Ooster Gat zijn duidelijk herkenbaar weergegeven. Mogelijk speelde de kaart een rol in de discussie rond de aanleg van dammen en eilanden.

Uitbreiding Westerdijk

De uitleg van de havens was begonnen aan de oostzijde van de stad maar, zoals gezegd, werd vanaf het begin ook overleg gevoerd over westelijke havens. Na aanleg van een nieuwe zeekering zou de bestaande wal anders kunnen worden benut, zoals ook bij het Baadland was gebeurd. De aanzienlijke ruimte voor kaden en werven zou de economische positie kunnen versterken en betekende dus een waardevolle aanwinst voor de stad. Reeds in 1612 werd door het stadsbestuur overleg gepleegd met de eigenaren van de erven aan de Westerdijk om de belangstelling te peilen voor de aanleg van een haven aldaar.¹⁷ Vanwege de verschillende belangen die ermee gemoeid waren, zal dit met het nodige touwtrekken gepaard zijn gegaan. Enerzijds konden de 'huislieden' (de bewoners) van de aan de zeedijk grenzende erven worden vrijgesteld van verhoefslagging, d.w.z. de belastingheffing voor het dijkonderhoud. Anderzijds moest de stad daarentegen eerst stevig investeren in de aanleg van havens en ze trachtte dus zuinig met de gegadigden te onderhandelen over de kosten en de uitgifte van de daarna waardevolle percelen. De details van de onderhandelingen zullen nader moeten worden onderzocht, want welke activiteiten men hier meende te concentreren blijft nog onduidelijk. In 1625 hadden de burgemeesters toestemming om te onderhandelen over de prijs voor de dijkvakken tussen de Kuil en de Proostensteeg.¹⁸ Tegen het einde van 1629 werd de zaak echter aangehouden; men ging niet over tot een opdeling in percelen of tot het aannemen van de havenaanleg. Voorlopig vernemen we over dit onderwerp geen verdere besluiten in de stadsadministratie, want de aandacht verplaatste zich naar de uitbreidingen

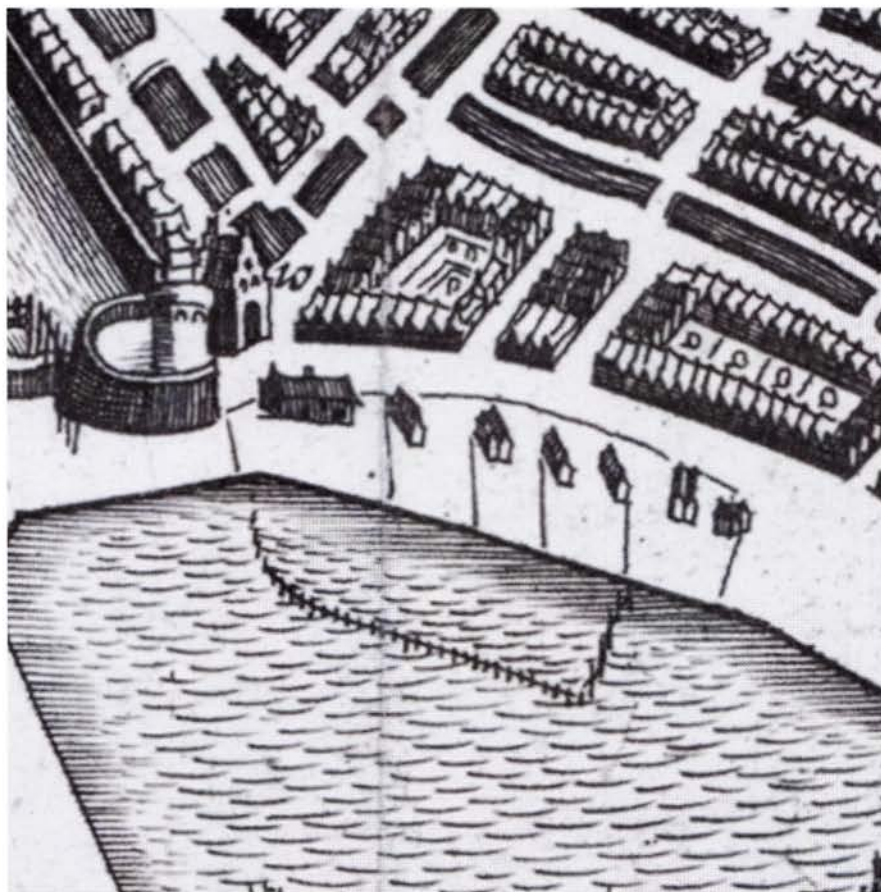
aan de zuidzijde van de stad.¹⁹ Uiteindelijk lijkt de uitgifte van de percelen aan de Westerdijk in twee fasen te hebben plaats gevonden. In 1648 werd het deel tussen de Gortsteeg en de Westervoort geheel met woningen bebouwd en deze uitbreiding van de bebouwing zien we weergegeven op de kaart van Hendrik Cornelisz Pott.²⁰

Vervolgens werd in 1663 een zeekering van paalwerk geslagen met een lengte van 233 roeden (878 meter), waardoor tussen de hoek van het Westereiland en de Westervoort een Nieuwe Haven werd gevormd.²¹ De aankoop van de percelen was door belastingvrijstelling aantrekkelijk gemaakt maar, om speculatie en verwaarlozing van de dijkpercelen te voorkomen, waren de nieuwe eigena-

ren wel verplicht om binnen één jaar te bouwen. Niettemin vernemen we in 1663 en 1664 klachten over het uitblijven van het bebouwen van de uitgegeven grond.²²

Uitbreiding Kuil en Nieuwe Haven

Bij de Kuil was in 1628 paalwerkgeheid ten behoeve van de vissersschepen en ook voor het aanleggen van de veerschuiten. Dit paalwerk was velen echter niet naar de zin gemaakt en de palen werden het volgende jaar weer grotendeels opgetrokken.²³ Hier liepen blijkbaar een aantal belangen door elkaar, waardoor het geruime tijd kostte voordat was vastgesteld waar de in zee strekkende havendammen zouden worden geheid. Zowel de vissersschepen als de

Op de kaart van Hendrik Pott is op de Westerdijk nabij de Westervoort de in 1648 ontstane bebouwing weergegeven. Van omvangrijke houtwallen was blijkbaar geen sprake meer.

veerschepen havenden reeds aan de zuidkant van de stad en men was nu van plan om ter hoogte van de Kuil een nieuwe haventoeegang te creëren. Ook de sluis bij het Agterom bemoeilijkte de besluitvorming. Deze kleine sluis was weliswaar van beperkte betekenis voor de scheepvaart, maar als spuisluis onmisbaar voor het bestrijden van stankoverlast in de stad. In 1684 is deze spui echter gedempt.²⁴ De besluitvorming van 1630 verwijst naar op papier vastgelegde plannen en kaarten, die jammer genoeg niet bewaard zijn gebleven. Vanwege de onenigheid werd in 1630 een begin gemaakt met de minst discutabele werkzaamheden namelijk het heien van een paaldam 125 roeden (471 meter) uit de kust en evenwijdig aan de dijk.²⁵ In 1632 werd geoordeeld dat de dam aan de kustzijde 40 voet (ruim 12 meter) ten noorden van de Westerstraat moest worden geheid. In 1633 werd dit standpunt min of meer herhaald maar met de toevoeging 'mits latende de ruimte voor de waterschepen'.²⁶ Onder waterschepen dienen we hier schepen met een bun, dus vissersschepen, te verstaan.

De Kuil was de plek waar de vissers hun schepen aanlegden en hun korven met vis aan wal brachten, waarna deze via de Vijzelstraat naar de vismarkt werd vervoerd om te worden verkocht. De robuuste waterschepen van de vissers en ook de wijschepen van de veerschippers op Amsterdam werden wel ingezet voor het slepen van grote schepen. Het vrijhouden van het vaarwater was dus van groot belang. Het lijkt erop dat de geplande Vissershaven pas in 1656 definitief vorm heeft gekregen.

Verplaatsen

Mastenmakerswerven

Een belangrijk onderdeel van de

scheepsbouwactiviteit betrof het vervaardigen van masten. Voor de zware met stengen verlengde masten, bestemd voor de grote schepen waren geen boomstammen te vinden die dik genoeg waren. Deze masten werden niet uit één geheel vervaardigd maar samengesteld uit meerdere nauwkeurig passende delen. Het maken van deze 'gekuipte' masten, die een zeer sterk geheel vormden, was dan ook een specialisme. De werven van de mastenmakers waren gevestigd aan de noordelijke wal van Karperkuil. Bij deze werf werd in 1615 tussen de Vollerswaal en het Kleine Oost het stadstimmerhuis gebouwd²⁷. Ook hier was weldra een zeker ruimtegebrek. In 1628 werd het verzoek van een mastenmaker om zich op de toen beschikbaar gekomen Luiendijk te vestigen in beraad gehouden, omdat het gebied in percelen zou worden verkocht.²⁸ Verdere gegevens ontbreken, zodat het moeilijk is uit te maken waar de aanvrager zich uiteindelijk vestigde en hoeveel andere mastenmakers er waren. In 1660 klaagden de mastenmakers dat het water zo ondiep was dat ze de masten niet bij de werf konden krijgen. Hun verzoek aan de stadsregering om een nieuwe locatie aan te wijzen voor de werven werd toen nog niet ingewilligd.²⁹ Maar het jaar daarop kregen zij toestemming om nieuwe werven te creëren aan de Westerdijk bij de Geldersche Steeg.³⁰ Juriaan Spruyt stelt, dat de mastenmakerswerven zich zelfs uitstrekten van de Proostensteeg tot aan de Gortsteeg.³¹ Deze verhuizing zal hebben plaatsgevonden nadat in 1663 een beschermende paaldam voor de kust was geheid om te voorkomen dat ruw weer of storm materiaalschade opleverde. Door de beperkte diepte was het water voor de Westerdijk echter ongeschikt voor andere werfactiviteiten of

voor het meren van grote schepen. De scheepsbouwers behielden om die reden hun vaste locatie rond de Luiendijk en Karperkuil en omdat ook de mastenkraan daar gehandhaafd bleef, moesten gereedgemaakte masten buitenom naar de andere zijde van de stad worden getransporteerd. Het Visserseiland kreeg immers een vaste verbinding met de oever en de vissers- en veerschepen kregen hun vaste ligplaats ten oosten van dit eiland.

De paaldam voor de kust van de Westerdijk groeide niet uit tot een havendam maar beperkte zich tot de functie van golfbreker. Over reparatie of onderhoud in de volgende jaren vinden we verder weinig gegevens, totdat in 1748 wordt voorgesteld het verwaarloosde paalwerk te verwijderen en een nieuwe dam te heien. Deze dam zou een lengte krijgen van 86 roeden (324 meter) en zich uitstrekken van het Visserseiland tot de Nieuwsteeg. Het doel was het tegengaan van het aanslibben van de haven en het voorkomen van afslag van de dijk.³² De dijk was er slecht aan toe. Opmerkelijk aan dit voorstel is dat wordt gesproken van bescherming van aldaar gesitueerde huizen en bleekvelden maar dat mastenmakers niet worden genoemd. Aangenomen mag worden dat de scheepsbouw toen reeds zo sterk achteruit was gegaan dat alle activiteiten weer ten oosten van de stad waren geconcentreerd. De voorgestelde zeer korte dam geeft al aan dat het economisch niet voor de wind ging. In 1755 werd weliswaar tóch een lange paaldam tot aan de Westervoort geheid, maar het grenen werd toen vervangen door goedkopere vuren balken.³³ Het Vervolg op de Chronijk der stad Hoorn vermeldt onder het jaar 1775 dat de mastenmakerswerven (opnieuw) in het oosten van de

stad gevestigd waren bij de Buitenluiendijk: 'Op het midden van de Buitenluiendijk over de mastenmakerswerven stonden 3 boeten in welke men riet bergde...'³⁴

Westerhaven en Schuijtes Eyland

We vermeldden al het besluit van 1630 om ten zuiden van de stad eerst evenwijdig aan de kust een verbindingsdijk te heien. Door deze verbindings- of schinkeldijk te laten aansluiten op twee haaks op de kust geheide paaldammen werd de Westershaven (huidige Grashaven) omsloten. En door vervolgens vanuit de oostzijde van de Luiendijk een dam aan te sluiten werd de Oosterhaven gevormd. Het betrof een wel zeer omvangrijk karwei dat met het nodige overleg en voorbereiding gepaard is gegaan. Eerst werd toestemming verleend om materialen in te kopen en hiertoe een lening af te sluiten.³⁵ De onenigheid over de aanleg van de vissershaven is al genoemd. Maar de uitvoering van de werkzaamheden aan de oostelijke dam en de toegang tot de haven lagen al in een vroeg stadium vast: '...bij het Gat een hoofd te maken een regel paalen lijnregt op het oude hoofd aan, om zyl te kunnen maaken altijd'.³⁶ Dat de Hoornaar Niengh juist in deze periode van havenuitbreiding naar voren kwam met een verbeterde baggermolen zal niet los hebben bestaan van het voorziene werk. Niengh ontving een octrooi in 1631 en een tweede in 1651.³⁷ Met name het in 1656 op diepte brengen van de nieuwe havens betekende een omvangrijke baggeropdracht. Met de opgediepte baggerspecie werden het Wester- en het Oostereiland opgehoogd.

De kuststrook voor de zeedijk tussen het Hoofd en de Kuil fungeerde als verzamelplaats voor het bal-

lastzand, dat onder andere gebruikt werd door de veerschenen. Met het ballastmateriaal werd in 1648 de zeedijk opgehoogd en vervolgens werd het gebied in erven opgedeeld en verkocht. De Italiaanse Zeedijk en t Zand werden in dezelfde periode bebouwd als de Westerdijk en veranderden in twee à drie jaar in een woonwijk.³⁸ Opnieuw kon men de grond in percelen uitgeven nadat voor de kust een nieuwe zeekering was aangelegd die de taak van de oude zeekering grotendeels overnam. Aan beide uiteinden van 't Zand werden in 1656 de eilanden gemaakt met behulp van de baggerspecie uit de havens. Het nieuwe eiland aan het eind van het West, later aangeduid als Vissers-eiland, kwam gereed na het beschoeien en de aanleg van de Vissershaven.³⁹

Toen de grond van het Oostereiland een jaar later voldoende was bestorven (ingeklonken) diende koopman Cornelis Schuijt een verzoek in voor 100 voeten erf op het eiland bij de brugge om te timmeren.⁴⁰ Enkele jaren daarna werd dit deel van het eiland bestraat. Omdat hij de eerste en geruime tijd de enige gebruiker was werd het Oostereiland al spoedig aangeduid als Schuijtes Eyland en deze naam bleef gangbaar tot het einde van de achttiende eeuw.

Kort nadat Schuijt zich aan de nieuwe haven had gevestigd liep het paalwerk van de havenwerken ernstige stormschade op en de stadsregering overlegde hoe deze te repareren. In 1658 werd de schade aan de Schinkeldijk opnieuw besproken maar pas in 1660 werd het paalwerk daadwerkelijk opgetrokken en gerepareerd terwijl ook in 1661 nog sprake is van reparaties aan de Westershaven.⁴¹ Met Westershaven wordt hier het deel tussen Hoofdtoren en de Kuil bedoeld. Het noodzakelijke reparatiewerk

bood tevens de gelegenheid voor enkele aanpassingen, want er was ontevredenheid over de aanzienlijke hoeveelheid slib die de havens binnenspoelde. Voorgenomen werd om de havenmonding te vernauwen en het paalwerk van de Schinkeldijk tussen de eilanden van extra schoren te voorzien.⁴²

Tot de komst van de paalworm in 1731 bestond een groot deel van de zeekeringen en havenwerken uit dubbele paaldammen, veelal opgevuld met riet en sparrenhout en ter verzwaring afgedekt met stenen. In dit geval hield de dam blijkbaar de stroming en de slibvorming onvoldoende tegen en bovendien was extra versteviging nodig tegen stormgeweld. In 1662 werd de Schinkeldijk daarom verbreed. Doordat de dijk voortdurend heiwerk en reparaties vergde, veranderde de naam van de dijk na verloop van tijd in De Haai (van haaien: heien).

Na het verbreden van de dijk ontstond ruimte voor bedrijvigheid en een reeks verzoeken stroomde binnen, met name voor het plaatsen van molens; de toepasselijke naam van de haventoeegang is sindsdien het Molengat.⁴³ Geruime tijd hebben op de Haai en een deel van het Visserseiland houtzaagmolens gestaan. We noemden al het verplaatsen van de traankokerij in 1662 met, vanwege stankoverlast, de beperking 'daarin niet te moogen stookken als de wind na de stad toe waayt'.⁴⁴ Er werden drie ketels geplaatst, twee op het uiteinde van Oostereiland en een op de Haai bij het havenlicht.

Andere eilandbewoners

De Admiraliteit was in deze tijd gehuisvest in het Gemeene Lands Magazijn, dat was gesitueerd op het Baadland tegenover de Hoofdtoren. Dit gebouw was het eerder genoemde Boshuis dat in 1523 was

gebouwd als onderdeel van de stadswerven. Vanaf 1627 werden door de stad ook de bijbehorende werven aan de Admiraliteit ter beschikking gesteld.⁴⁵ In 1660 kreeg deze instelling toestemming om 'de Ooster eylands overgang te mogen betimmeren en de wallen te gebruiken'.⁴⁶ Deze doorvaart werd later de vaste plek voor het oorlogsfregat van de Admiraliteit. Nog onzeker is of de huidige bebouwing tegenover Agter op 't Zand gedeeltelijk uit deze tijd dateert. Op dat moment hoefde men geen uitgebreide opstallen te bouwen maar kon men zich beperken tot het inrichten van een werf met enige loodsen. Hoe intensief de werf werd gebruikt is moeilijk te zeggen; het betrof hoofdzakelijk het onderhouden en uitrusten van bestaande schepen. Bij oorlogsdreiging nam de activiteit wel toe, maar bekend is, dat de Admiraliteit meestal slecht bij kas was, vaak moest lenen en veelal besloot de scheepsbouw uit te besteden aan particuliere werven. Een plan uit 1687 voor de aanleg van een omvangrijke oorlogshaven bleef in het papieren stadium steken, zodat bij de Admiraliteit geen extra bedrijvigheid ontstond.⁴⁷ De situatie wijzigde toen in het jaar 1692 het Gemeente Lands Magazijn op het Baadland tot de grond toe afbrandde en er dus acuut nieuwe opslagruimte nodig was. Voor dit doel werd het pand van koopman Schuijt overgenomen; de exacte datum en de bijzonderheden van deze overdracht zijn overigens nog niet gevonden.⁴⁸

Aan de kooplieden Gerbrand Opperdoes en Pieter Hemsz werd in 1670 vergunning verleend om 'op exempel van andere steeden' een geregelde veerdienst te beginnen op de Franse steden Rouen en St.Valéry. Door de stad werd hen

een erf aangewezen op het Oostereiland en zij stichtten hun pakhuizen naast het pand van Cornelis Schuijt.⁴⁹ De aangelegde loswal en het nieuw bestrate deel van het eiland stonden sindsdien bekend als de Rouaans Kaai. Deze veerdienst werd weliswaar enkele malen abrupt onderbroken door oorlogen maar groeide niettemin uit tot een scheepvaarttak van enig belang die zich bovendien tot 1749 wist te handhaven.⁵⁰

Het verzoek van de kooplieden Opperdoes en Hemsz om over het Molengat een brug te leggen naar de Lantaarndijk werd afgewezen in verband met hinder voor de scheepvaart. Voorlopig werd de doorvaart intensief gebruikt door vissersschepen, beurtschepen en ook door grote driemasters; toen later het verkeer was verminderd is

hier wel enige tijd een eenvoudige loopbrug ten behoeve van scheepstimmerlieden geweest. Zoals vermeld, was bij belangrijke havens steeds gezorgd voor een tweede doorvaart en om die reden was de verbindingsbrug bij het Hoofd tot het jaar 1711 uitgevoerd als dubbele wipbrug.⁵¹

Verkleinen Oosterhaven

Nadat al geruime tijd klachten waren geuit over de door aanslibben ontstane ondiepten in de havens werd in 1688 tot maatregelen besloten. De situatie was duidelijk verslechterd, waardoor de handel in gevaar kon komen en het was dus noodzakelijk om met spoed de voorzieningen voor de scheepvaart te verbeteren. De zwakke financiële positie van de stad leidde tot het instellen van

Op de kaart van Izaak Tirion van 1743 is de inmiddels verkleinde Oosterhaven weergegeven. Het Ooster Gat, met het havenlicht voor binnenvallende schepen – zeer verradelijk – rechts van de doorvaart, was van weinig betekenis meer.

extra heffingen. Dit leverde het benodigde geld op waarmee ingrijpende verbeteringen konden worden bekostigd. Aanvullend op het baggeren beschikte men over twee methoden om de haven op diepte te houden, namelijk het weren van slib door het blokkeren van stroming of het uitschuren van slib door het bevorderen van stroming. Met oog op dit laatste werd zelfs geopperd om de doorvaart Camper Brug in ere te herstellen. Men mag aannemen dat dit tot eindeloze discussies heeft geleid, maar het voert te ver om dit hier in detail te behandelen. In het kort kan worden gesteld dat het daarna verkleinen van de Oosterhaven onderdeel vormde van de voorgestelde verbeteringen. De op latere kaarten afgebeelde verkleinde haven lijkt dus een bewuste keuze om herstel te bevorderen, maar het is uiteraard tevens een symbool voor de achteruitgang.⁵² Want door de inmiddels gekrompen Hoornse scheepvaart was de ruimte voor het meren van schepen eenvoudig overbodig geworden.

Oostereiland centraal

In zijn kroniek noemt Juriaan Spruyt het bestaan van drie havenopeningen waardoor men vanuit zee toegang had tot de stad Hoorn: Ooster Gat, Grote Gat en Wester Gat.⁵³ Deze situatie schetst een hoogtepunt van de uitbreidingen dat slechts van korte duur is geweest. Het Wester Gat, de doorvaart langs het Westereiland bij de Kuil, had geringe betekenis voor de scheepvaart. Door ondiepte (nergens wordt het verrichten van baggerwerk vermeld) en door het ontbreken van hulpmiddelen (zoals bakens, ducdalven of een havenhoofd met verlichting) was dit deel van de havens volstrekt ongeschikt voor grote schepen. Het Ooster Gat was eveneens van ondergeschikte betekenis, niet

alleen door het al spoedig dichten van de doorvaart Camper Brug, maar ook door het ontbreken van een diepe kil in dit deel van de haven.

Uit het verloop van de tot nu behandelde ontwikkelingen blijkt dat het Oostereiland en het aangrenzende water tenslotte de centrale vaarroute voor het havenverkeer vormden. Diverse voorzieningen zorgden ervoor dat schepen hier veilig konden uitzeilen of het hart van de stadshavens bij de Hoofdtoren konden bereiken. Dat men er in 1687 een oorlogshaven wilde vestigen, geeft echter een te rooskleurig beeld van de omstandigheden.⁵⁴ Het plan voor de oorlogshaven, dat overigens werd afgeblazen, is interessant vanwege het onderzoek naar de geschiktheid van het gebied. Hieruit blijkt dat het Oostereiland bij hoge vloed enkele voeten onder water stond, omdat het onvoldoende was opgehoogd. Terwijl men ijverig aan verbetering van de havens werkte, moest ook herhaaldelijk stormschade worden hersteld. Het zal de belangrijkste reden zijn geweest waarom er op de beschikbare ruimte naar verhouding weinig omvangrijke gebouwen verschenen. Bovendien: maritieme bedrijvigheid geschiedt veelal in weer en wind. Het Oostereiland was buitendijks gebied dat herhaaldelijk bloot stond aan storm en vloed en het was daardoor feitelijk ongeschikt voor bewoning. Hetzelfde gold voor de zeekering de Schinkeldijk, die om die reden was versterkt met paalwerk en een wierdijk. Dat ook deze zeekering bij vloed en ruw weer regelmatig onderliep blijkt uit de loopbruggen die op de dijk waren aangebracht om ook onder die omstandigheden het havenlicht te kunnen bedienen.

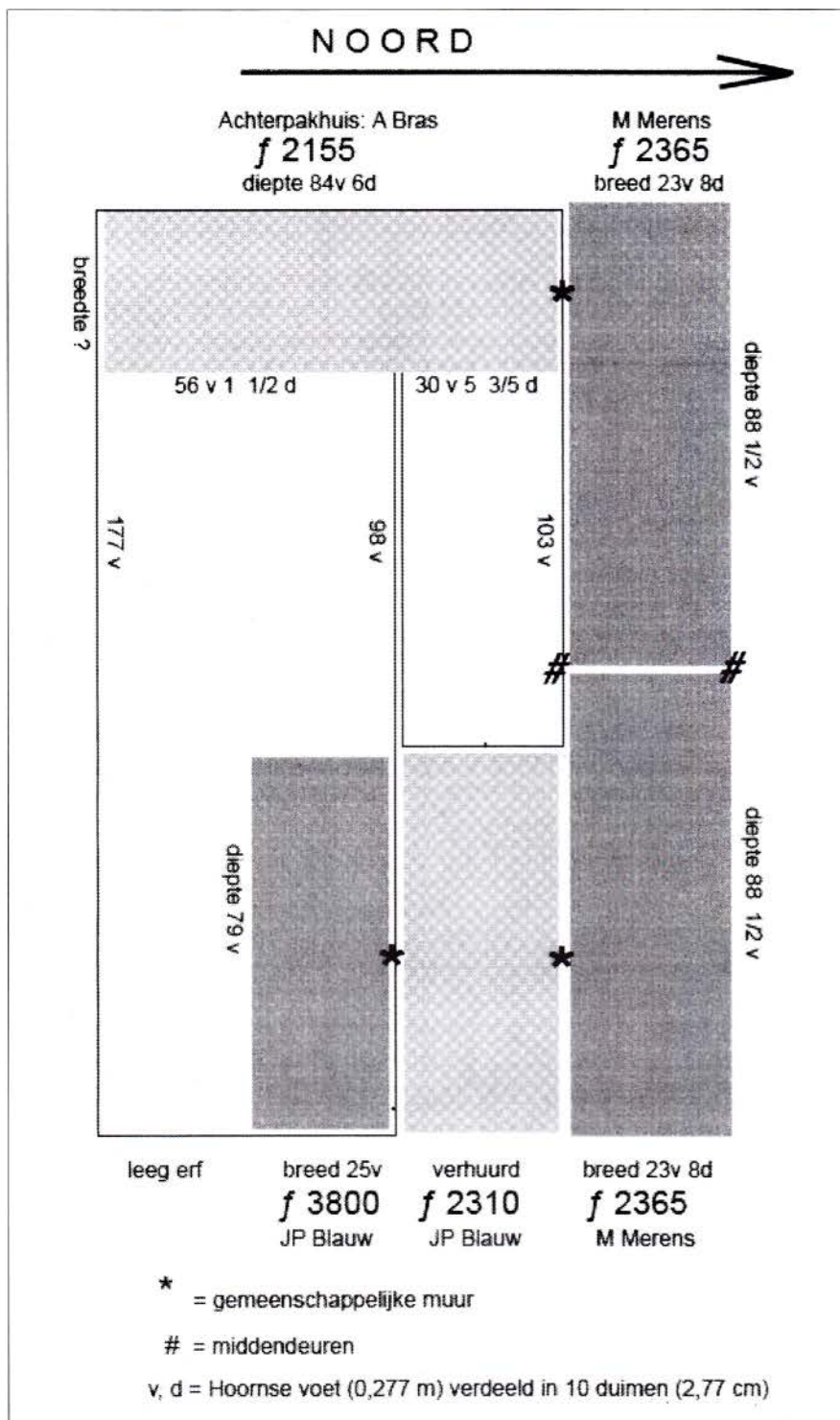
Door het voortdurende verval van

handel en scheepvaart was de Hoornse haven ten slotte van weinig betekenis en het Oostereiland kreeg eind achttiende eeuw na anderhalve eeuw scheepvaartverleden andere bestemmingen. De bebouwing werd met name in de negentiende eeuw aangepast en uitgebreid om te kunnen dienen als huisvesting van de infanterie, als bedelaarsgesticht en later als gevangenis. Dat tijdperk vormt echter een heel nieuw hoofdstuk en valt daarmee buiten dit overzicht van de havens. Verdwenen is het scheepvaartverleden overigens allerm minst: achter de oudste gevels van de huidige bebouwing schuilen panden met de afmetingen die in kronieken en archiefstukken worden vermeld. Enkele vraagstukken die bij bouwhistorisch onderzoek naar voren kwamen, blijven intussen nog bestaan.⁵⁵

Bebouwing Schuijtes Eijland

Om weer aansluiting te vinden bij het begin van het artikel en bij de actuele discussie over Oostereiland, wil ik wat dieper ingaan op het verleden van deze bebouwing. Eerst iets over de Admiraliteit, die in 1660 vergunning kreeg om te bouwen bij de overgang naar het eiland, dus nabij de brug bij het Hoofd. Ongetwijfeld zullen er loodsen en dergelijke zijn gebouwd maar een omvangrijk bouwwerk wordt nergens vermeld en is ook minder waarschijnlijk. Tot de brand in 1692 beschikte de Admiraliteit over het magazijn vlakbij op het Baadland en na het verlies van dit gebouw moest met spoed worden omgezien naar een bestaand pakhuis dat beschikbaar was. Wellicht kon bijvoorbeeld van Cornelis Schuijt een pand worden gehuurd.

Oostereiland werd namelijk niet zomaar vernoemd naar Schuijt, want deze koopman liet meerdere grote pakhuizen en woonhuizen

bouwen aldaar steeds dezelfde afmetingen van 178 bij 110 1/2 voet hadden, waarbij verwezen wordt naar gegevens vermeld in een plan uit 1687 voor een oorlogshaven.⁵⁸ Eind achttiende eeuw werd in een soortgelijk plan verwezen naar dezelfde beschrijvingen, waaruit men zou kunnen opmaken dat de bebouwing steeds ongewijzigd bleef.

Hoorn had er alle belang bij om de stad zo gunstig mogelijk af te schilderen en daarom werd de bebouwing in 1687 aan de Staten van Holland en Westvriesland gepresenteerd als een eenheid, die het denklijk niet was.

Individuele panden

De in 1677 verkochte bezittingen op het Oostereiland bestonden uit drie pakhuizen en twee woningen of koopmanshuizen. Eerst waren de erven of percelen en de bebouwing in één hand maar die werden (deels) wel aan verschillende partijen verhuurd. De gebouwen hebben een aantal gemeenschappelijke muren en toegangen en één van de pakhuizen was gebouwd op twee erven. Na het faillissement kwamen de panden in handen van enkele regenten en kooplieden. De omschrijvingen van de executoriale verkopen noemen verschillende voorwaarden voor eigenaar en gebruiker.⁵⁹ Het noordelijkste pand, dichtbij de brug naar het Hoofd, was een pakhuis met een diepte van 177 en een breedte van bijna 24 voet. Deze breedte wordt niet vermeld, maar is af te leiden van de andere afmetingen. Het pakhuis was verdeeld in een voor- en achterhelft, met in het midden een scheidingsmuur en een gemeenschappelijke toegangsdeur. De voorste helft van het pakhuis had een gemeenschappelijke muur met het naastliggende, verhuurde woonhuis. Omdat dit huis aan de zuidelijke zijde eveneens een ge-

bouwen op het haveneiland. De financiering van deze uitbreidingen geschiedde echter grotendeels met geleend geld en toen het tegenzat, ging het mis.⁵⁶ Uit de rechtsgang die in 1677 tot zijn faillissement voerde, blijkt dat over voorgaande jaren nog veel reke-

ningen openstonden voor materialen en arbeidsloon.⁵⁷ De verkoop van zijn totale huizenbezit leverde f 14.726 op, waarvan minder dan f 1.700 voor panden in de stad en f 13.030 voor de panden op het haveneiland.

Tot nu is aangenomen dat de ge-

meenschappelijke muur had, was de breedte gelijk aan die van het perceel en bedroeg 30 voet en $3 \frac{3}{5}$ duim. De diepte van het pand is onduidelijk. Het erf achter deze woning had een diepte van 103 voet. Het huis met de gemeenschappelijke muur ten zuiden ervan was bewoond geweest door Cornelis Schuijt. Uit de vermelde perceelgrootte is af te leiden dat de woning relatief klein was, namelijk 79 voet diep en 25 voet breed, maar naast en achter dit huis bevond zich een groot leeg erf waardoor de verkoopprijs het hoogste uitviel. De diepte van het perceel bedroeg 177 voet en was dus vrijwel gelijk met de diepte van het voor- en achterpakhuis aan de noordzijde. Helemaal leeg was dit perceel achter de woning echter niet, want achteraan, dwars over de percelen achter de twee woningen was een pakhuis gebouwd, 84 voet en 6 duim diep. De breedte van dit pakhuis wordt niet vermeld. Een en ander wordt verduidelijkt op de tekening.

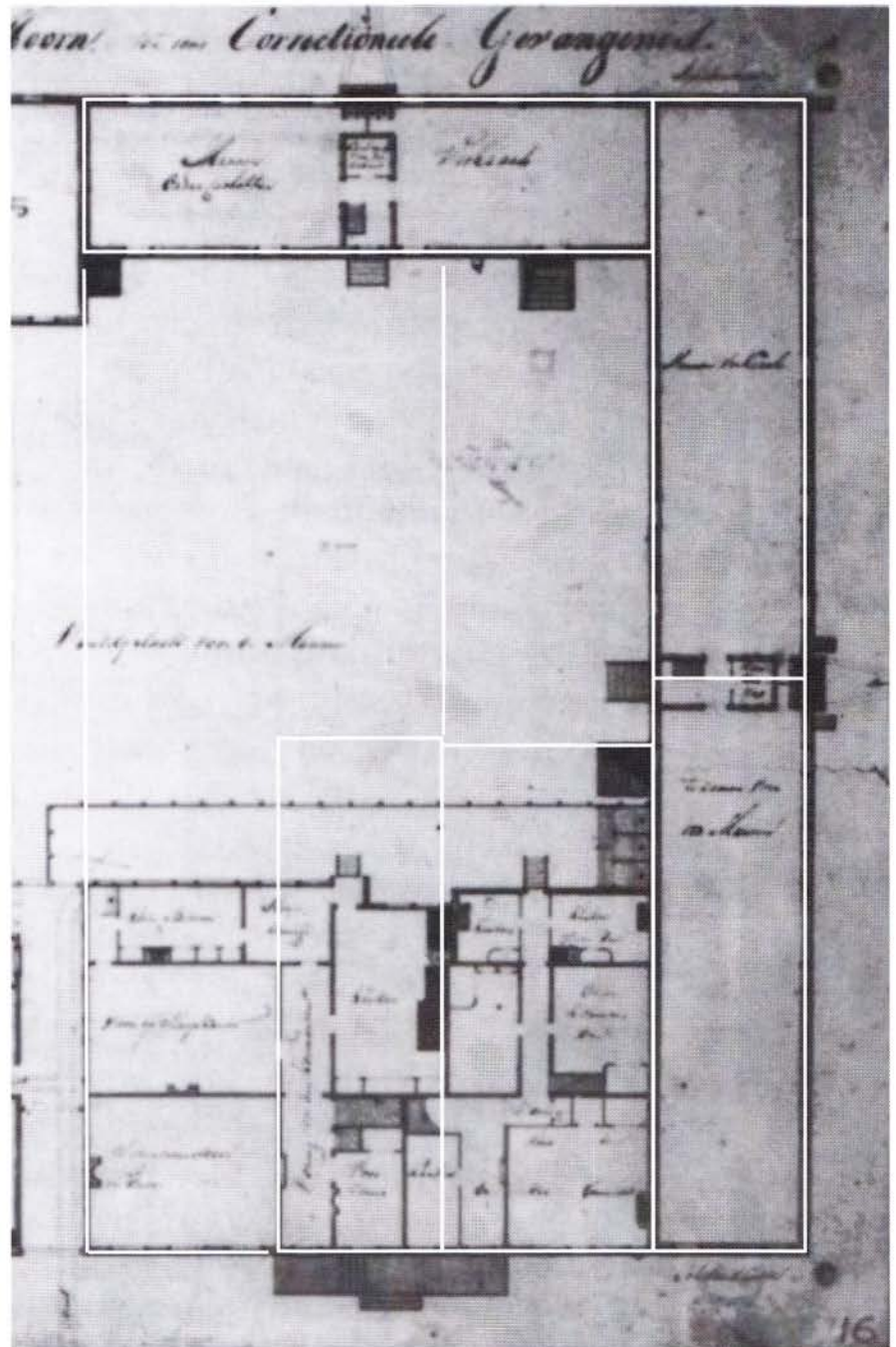
Latere uitbreiding?

Uit de gegevens vermeld bij de faillissementverkoop blijkt intussen dat de bebouwing ergens na 1677 ingrijpend is gewijzigd. Het ruim 31 voet brede erf naast de woning van Schuijt, dat in 1677 nog leeg was, zou later onderdeel vormen van het imposante gebouw dat door Rietschoof is afgebeeld. De bespreking van het schilderij van Rietschoof door Brozius brengt mij op de gedachte dat de aanbouw en de verbouwing wellicht pas veel later gereed is gekomen. Gezien de lichtval op het schilderij lijken – eerder dan het schip – de gebouwen van de Admiraliteit het hoofdonderwerp van het tafereel te vormen. Het oorlogsschip 't Huys te Neck dateert van 1708. Anders dan werd aangenomen werd de afgebeelde

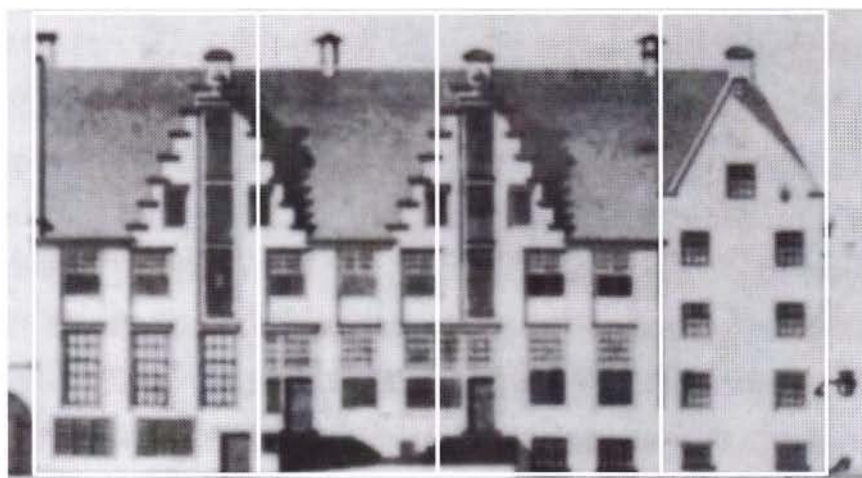
dubbele wipbrug in 1711 vervangen door een enkele, zodat het schilderij kan worden gedateerd op 1708-11. (Zie noot 51.) Zou het voltooiën van de verbouwing of het van stapel lopen van het oorlogsschip een goede gelegenheid

zijn geweest voor een schildersopdracht?

De gang van zaken zou kunnen zijn als volgt. Nadat in 1677 de panden in meerdere handen waren overgegaan, zochten de nieuwe eigenaren een geschikt moment

Situering van percelen met als achtergrond detail van de tekening voor het verbouwen van het bedelaarsgesticht in 1830. De situatie uit 1677 komt grotendeels overeen, ook met enkele dragende muren van de twee woonhuizen. De diepte in 1677 van deze panden is onduidelijk. Bron: Noord-Hollands Archief (RW607) en Oud Rechterlijk Archief Hoorn Executieverkoping februari 1677 (ORA 4475).

Leeg erf

Woonhuis

Woonhuis

Pakhuis

In de latere gevel is de perceelindeling van 1677 herkenbaar bij het pakhuis en de toegangsdeuren. Bron: Tekening Huis van Correctie Hoorn 1830. Noord-Hollands Archief (RW 609) en Oud Rechterlijk Archief Hoorn Executieverkoop februari 1677 (ORA 4475).

voor verkoop, zodat het geld weer vrij kwam. Een goede gelegenheid leek zich voor te doen in 1688 met de plannen voor een oorlogshaven, maar dit ketste af. Een volgende mogelijkheid deed zich voor in 1692 met het afbranden van het magazijn op het Baadland. Bij de executorialie verkoop wordt vermeld, dat het noordelijke dubbele pakhuis was verhuurd; wellicht was de Admiraliteit huurder. Het is niet uitgesloten dat de Admiraliteit vervolgens de overige panden heeft verworven en pas daarna plannen opstelde om het te verbouwen tot een geheel. Gelet op de destijds traag malende molens van de bureaucratie is aannemelijk dat het gebouwencomplex pas in de periode 1708-11 gereed kwam.

Bij zijn bouwhistorisch onderzoek wijst Ooyevaar op de asymmetrie in de gevel en de afwijkende plaatsing van toegangsdeuren. Hij gaat hier op in en wijst daarnaast ook op verschillen in de oorspronkelijke vloerlagen maar tot een verklaring komt hij niet. Uit het voorgaande ligt het samenvoegen van twee panden intussen voor de hand. In 1670 kregen de kooplieden

Opperdoes en Hemsz toestemming zich te vestigen op Oostereiland. Van de pakhuizen ten dienste van de Rouaansvaart is in de stadsresoluties slechts vermeld dat deze naast het pand van Schuijt zouden worden gevestigd. Logischerwijze betrof het de Rouaans Kaai aan de oostzijde van het eiland en wellicht had men het lege erf naast het woonhuis op het oog. De vraag is dan wel waar zij later bleven toen de Admiraliteit het complex in handen kreeg?

Op bouwtekeningen uit 1830 zijn de zeventiende-eeuwse bezittingen van koopman Schuijt nog grotendeels te herkennen.⁶⁰ De latere verbouwing van de woonhuizen en de invulling van het genoemde lege erf is eveneens herkenbaar. De voormalige koopmansbezittingen vormen bijna de helft van het gevangeniscomplex Oostereiland. Hopelijk draagt een en ander bij tot hernieuwde aandacht voor een stuk maritiem verleden en wellicht tot nader onderzoek. Want mede door de vele wijzigingen geeft het gebouwencomplex haar geheimen niet makkelijk prijs.

NOTEN

- (1) B. van Tartwijk, Ontwikkeling van de Hoornse haven in de loop der eeuwen. Hoofdstuk in Hoorn en de Zee (2002).
- (2) J.M. Baltus, De Karperkuil en omgeving, artikel in Kwartaalblad nr 3, 1991.
- (3) R. De Knecht, De jachthavens van Hoorn, 2 artikelen in Kwartaalbladen nr 2 en nr 3 1987.
- (4) Kroniek Th. Velius 4e druk (1740) verzorgd door S. Centen p. 292.
- (5) Velius Centen p. 535.
- (6) Velius Centen p. 222.
- (7) OH 139 Resolutie burgemeesters en vroedschappen 14 juni 1612.
- (8) OH 139 Resoluties 23 aug 1610 en 31 maart 1611.
- (9) Opgravingsbulletin 2 van de gemeentelijke Archeologische Dienst blz.6, november 2003.
- (10) OH 139 Resoluties 7 januari 1612 en 14 juni 1612.
- (11) Velius Centen p.555.
- (12) Velius Centen pp.602, 604; artikel J.M. Baltus, Karperkuil.
- (13) OH 139 Resolutie 1 mei 1627. Kroniekschrijver J.Spruyt vermeldt onder het jaar 1721 (p. 502) dat Wayops bruggen eveneens als dubbele wipbrug waren uitgevoerd, voldoende breed om grote schepen te laten passeren.
- (14) H.W. Saaltink, Hoorn in kaart (z.jr.) pp.58-59.
- (15) OH 35 Kroniek Juriaan Spruyt, Geschiedenis der stad Hoorn p.19.
- (16) OH 24 Kroniek Klaas van Voorst deel V, uittreksel scheepvaart.
- (17) OH 139 Resolutie 14 juni 1612.
- (18) OH 139 Resolutie 20 sept 1625.
- (19) OH 139 Resolutie 29 dec 1629.
- (20) OH 35 Juriaan Spruyt p.118.
- (21) OH 139 Resolutie 16 aug 1663
- (22) OH 139 Resoluties 9 okt 1663 en 3 juli 1664.
- (23) Velius Centen p. 619.

- (24) OH 24 Klaas van Voorst deel V, uittreksel scheepvaart.
- (25) OH 139 Resolutie 10 april 1630.
- (26) OH 139 Resolutie 5 april 1633.
- (27) Velius Centen p. 978.
- (28) OH 139 Resolutie 24 maart 1628.
- (29) OH 139 Resolutie 2 maart 1660.
- (30) OH 139 Resolutie 1 maart 1661.
- (31) OH 35 Juriaan Spruyt p.20.
- (32) OH 141 Resolutie 23 juni 1748. Zie ook H.W. Saaltink, Vervolg op de Chronyk der stad Hoorn (1992) p. 101.
- (33) Saaltink, Vervolg op de Chronyk, p. 122.
- (34) Saaltink, Vervolg op de Chronyk, p. 152.
- (35) OH 139 Resoluties 16 februari en 10 april 1630.
- (36) OH 139 Resolutie 10 april 1630.
- (37) G. Doorman, Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16e-18e eeuw, p.185 en 222. 's-Gravenhage (1940).
- (38) OH 35 Juriaan Spruyt p. 117
- (39) OH 35 Juriaan Spruyt pp. 188-189; OH 139 Resolutie 9 juli 1658.
- (40) OH 139 Resolutie 2 feb 1657.
- (41) OH 139 Resolutie 10 mei 1661.
- (42) OH 139 Resoluties 24 juli 1658 en 8 mei 1660.
- (43) Verzoeken van molenaars in de resolutieboeken: 10 mei 1661, 11 augustus 1661, 21 november 1662, 5 januari 1664, 15 mei 1664 en een verzoek voor het opzetten van een staaloven op 15 november 1664.
- (44) OH 139 Resolutie 7 aug 1662.
- (45) OH 139 Resolutie 8 juli 1627.
- (46) OH 139 Resolutie 19 juni 1660.
- (47) OH 140 Resoluties 30 mei en 25 juni 1687.
- (48) OH 24 Klaas van Voorst deel V, uittreksel scheepvaart.
- (49) OH 140 Resolutie 6 juni 1670.
- (50) R. de Knecht, artikel De scheepvaart van Hoorn in kwartaalblad 1985.
- (51) OH 35 Juriaan Spruyt, p. 456.
- (52) OH 140 Resolutie 8 mei 1688.
- (53) OH 35 Juriaan Spruyt p. 19-20.
- (54) OH 140 Resolutie 21 juni 1687.
- (55) O.G.Ooyevaar, Penitentiaire inrichting Oostereiland te Hoorn. Scriptie T.H.Delft, mei 1986.

Gezicht op het Oostereiland van Jan Claesz. Rietschoof, ca. 1715. Het grote zeilschip waar we op kijken, is het schip 't Huys te Neck.

Pieter Aertsz Blaauw. Gezicht op de Hoofdtoren vanaf de Rouaanse kade (1786). Pentekening. Hoorn, Westfries Museum.

(56) John Brozius, Voorstellende het Schuiften-eiland, p.11 en 14-15. Brochure nr. 40 Vrienden van het Westfries Museum, maart 2004.

(57) Geding 24 maart 1677, Oud rechterlijk archief Hoorn (ORA 4462).

(58) Abbing wordt aangehaald door Ooyevaar en Brozius. Abbing verwijst naar beschrijvingen o.a. in Resoluties stadsregering van 30 mei en 25 juni 1687 (OH 124) en stukken van de Admiraliteit (OH 441 nr 2564).

(59) Oud-rechterlijk archief Hoorn, Executoriale verkopeningen. Geding 8 februari 1677 (ORA 4475).

(60) Tekeningen uit 1830 voor het verbouwen van het bedelaarsgesticht Hoorn. Rijksarchief in Noord-Holland (RW 607).

OVERZICHT LEZINGEN VOORJAAR 2007

Zondag 21 januari om 14.00 en om 16.15 uur.

Dick Bakker – Oude films van Hoorn

In dit jubileumjaar is het bijzonder aardig om te zien hoe men vijftig jaar geleden de stadsrechten in de stad vierde.

Let op: Om het voor ouderen makkelijker te maken is deze voorstelling op zondagmiddag.

Maandag 12 februari

Helen Gerretsen – Mijn kikkertje lief

Uit de brieven die de Texelse Aagje Luytsen schreef aan haar man die bij de VOC voer. Zo houdt zij haar liefde voor de verre beminde levend. In het 18e eeuws Nederlands met klassieke muziek.

De lezingen zullen plaatsvinden in theater 'Het Pakhuis', Onder de Boompjes 21 te Hoorn. Alle avonden beginnen om 20.00 uur m.u.v. zondagmiddag 21 januari.

De toegang voor leden bedraagt € 2,50, niet leden betalen € 3,50.

Opgraving in Achterstraat leverde weinig op

Frans Zack

In het septembernummer van het kwartaalblad konden wij al melden dat de Archeologische Dienst opgravingen zou gaan doen in de Achterstraat. Kort daarvoor was op deze plek het pand van visrokerij Fikke gesloopt. Op 9 oktober konden de spaden weer uit het vet worden gehaald en ging men op deze plek aan de slag.

Reeds snel werden er enkele interessante stukken uit de grond gehaald. Zo trof men een 17^e eeuws kandelaartje en ook een scherf van een pot met de naam Maria uit de 15^e eeuw. Gedurende de volgende dagen kwam het team er achter dat er verder weinig of niets te vinden zou zijn op deze plek. "De grond is in de loop der tijd behoorlijk verstoord. Daardoor is er op deze plaats verder weinig interessant materiaal naar boven gebracht," aldus Christiaan Schrickx van de Archeologische Dienst. Een van de weinige interessante vondsten betrof een behoorlijk grote scherf van een tegel. Op deze tegel staat een galei afgebeeld en dat is vrij uniek te noe-

Jack Sijm, vrijwilliger bij de Archeologische Dienst, toont het tegelfragment met daarop de afbeelding van een galei.

Hoornse bodemvondsten in Haarlem

20 oktober 2006 t/m 15 april 2007

ARCHEOLOGISCH MUSEUM HAARLEM
Grote Markt 18k • 2011 RD Haarlem • 023-5420888 • wo t/m zo 13.00-17.00 uur • entree gratis

men. Verder vond men nog alleen het nodige slachtafval en een hoeveelheid potscherven. Op 18 oktober werden de graafwerkzaamheden afgerond.

Tentoonstelling te Haarlem

Hoornse bodemvondsten zijn tot en met 15 april 2007 te zien in het Archeologisch Museum te Haarlem. Het accent van deze tentoonstelling ligt op vergankelijk materiaal. Uniek zijn bijvoorbeeld een aantal vilten hoeden die werden

gevonden in de afvalkuil van een 16^e eeuwse hoedenmaker. Ook ziet men hier een kalfsleren wambuis. Daarnaast zijn er ook enkele onvergankelijke vondsten te zien, zoals een 15^e eeuwse haakbus. Zowel kogel als kruit waren bij deze vondst nog in de loop aanwezig. Het Archeologisch Museum is gelegen aan de Grote Markt 18k te Haarlem. Het museum is geopend van woensdag tot en met zondag van 13.00 uur tot 17.00 uur. De toegang is gratis.

Van de bestuurstafel

Egbert Ottens, voorzitter

Najaarsledenvergadering

We mogen als vereniging terugkijken op een goede najaarsledenvergadering op 14 oktober jl in de Oosterkerk. Mijn benoeming tot voorzitter van de vereniging gebeurde bij acclamatie. Ik hoop dat ik het vertrouwen dat de aanwezigen daarmee in mij uitspraken, waar kan maken. Van één van onze zeer actieve leden, Rik Singer, ontving ik bij die gelegenheid een mooi gedicht, dat ik u niet wil onthouden. Bedankt Rik!

Afscheid Ton van Weel

Afscheid namen we van Ton van Weel. Nelleke Huisman sprak hem namens het bestuur en de

vereniging lovend toe. Twintig jaar heeft hij de vereniging op veel plaatsen gediend. Eerst als secretaris, na het overlijden van Bas Baltus vanaf 1994 als voorzitter. Waar nodig vertegenwoordigde Ton Oud Hoorn en haar gedachtegoed. En dat het doel van onze vereniging nog altijd onverminderd van kracht is, mag blijken uit de permanente aandacht van de vereniging voor ingrepen in onze fraaie binnenstad. Ton was secretaris van de Bas Baltusstichting, waarin hij door de vereniging Oud Hoorn was afgevaardigd, en voorzitter van de Maquette Hoorn. Tot slot was – en is – Ton voorzitter van de redactiecommissie die al

vele jaren met de hertaling van de Kroniek van Velius bezig is. Eind volgend jaar moet deze zware klus met de uitgave kunnen worden afgesloten.

Ton van Weel erelid van Oud Hoorn

Twintig jaar een bestuursfunctie vervullen binnen een vereniging als Oud Hoorn is niet zomaar iets. Als we zien wat er onder het voorzitterschap van Ton van Weel tot stand is gekomen geeft dat alle reden om daar trots op te zijn. Voor het bestuur was dit alles dan ook aanleiding om aan de leden voor te stellen Ton van Weel te benoemen tot erelid van onze vereniging. De bijna staande ovatie was genoeg om dit voorstel aan te nemen en vervolgens kon secretaresse Nelleke Huisman de onderscheiding behorende bij het erelidmaatschap van onze vereniging bij Ton op de rever spelden. Meer over dit feestelijk gebeuren op de fotopagina's elders in dit kwartaalblad.

Uiteraard was Ton van Weel bijzonder ingenomen met de waardering voor al zijn inspanningen in de vorm van een erelidmaatschap en een koninklijke onderscheiding. Locoburgemeester J. H. van Es spelde hem tijdens de najaarsledenvergadering het ereteken als Lid in de Orde van Oranje Nassau op. In zijn dankwoord betrok Ton van Weel de gehele vereniging in die koninklijke waardering.

Hier volgt het dankwoord van Ton van Weel:

Toen wij in 1981 in Hoorn kwamen wonen, was het liefde op het eerste gezicht. Een prachtige historische stad

Beelden van mijn stad

Hoorn, Hoornensis, Hornae, Hoek met je mooie stenen poortjes, monumenten en hofjes van St. Sebastiaan, Statenlogement, Stapel. In het carillon van de Grote Kerk hoort men welluidend de weerklank van je historieke verleden. Geplaatst in het heden. Een rode steen getuigt van bloedvergieten en –verwanten. Een blauwe steen spreekt van een Hoorns rondje. Gehakt, ui, kaas, rauwkost, Hoornse specialiteiten, Maria's legende Taaikoeien, spritsen, broeders, dranken. Hoorn, Horne, Hornanus, Hoirne.

Westfries winkel- en schoolhoofdstad. De toerist ziet veel aan historie beschreven door Velius, Abbing, Kerkmeijer, Baltus. Zeeslag met Graaf van Bossu. Dagboek van Schipper Bontekoe. Beeld van Gouverneur-generaal J.P. Coen. Je wereldvermaarde, imposante havengezicht. Jij laat alles zien De dauwtrapper op Hemelvaartsmorgen bij 't Hoornse ochtendgloren slentert ongestoord door steegjes, geniet een gezellig ontbijt in een oude stad. Nergens mee te vergelijken.

Rik Singer

met veel sfeer. Nog steeds is een dag zonder binnenstad een verloren dag. Soms denk ik wel eens: ik heb een goed leven, ik woon in Hoorn.

Sinds 1985 ben ik actief geweest voor de Vereniging Oud Hoorn. Dat is een lange periode waarin je min of meer vergroeid raakt met de vereniging. Dat is aan de ene kant kracht maar aan de andere kant ook zwakte. Continuïteit tegenover ruimtegebrek voor anderen, kennis van zaken tegenover eigenwijzigheid. Op enig moment is het mooi geweest en dat moment is nu.

De vereniging staat als een huis dankzij de inzet van zeer velen. Een beetje extra trots ben ik op het Oost-Indisch Pakhuis. Wat daar sinds 1997 allemaal is gebeurd...!

De vereniging overleeft ons hopelijk allemaal. Bij het ontvangen van de Hoornse Kunst- en Cultuurprijs bijna al weer tien jaar gelden schoot die gedachte mij te binnen. Andere belangengroeperingen ontstaan ad hoc en verdwijnen ad hoc. Oud Hoorn heeft zichzelf bijna negentig jaar bewezen en ik hoop van harte dat dat perspectief tot in lengte van jaren open blijft. Want monumentaal Hoorn is het waard om voor te strijden, voor te blijven strijden. Niet vanuit louter conservatisme en behoudzucht maar veeleer vanuit het besef dat de historische stad zich moet ontwikkelen om leefbaar te blijven voor haar inwoners. Daarbij dient het historisch waardevolle – rationeel of emotioneel beleefd – voor onze kinderen bewaard te blijven. 'Er is geen toekomst zonder verleden' is een open deur waardoorheen ik graag naar binnenga. Moge Oud Hoorn strijdbaar blijven maar niet star, moge Oud Hoorn mensen blijven boeien en binden. Een schone opdracht voor de nieuwe voorzitter!

Mij rest een gevoel van grote dankbaarheid. Ik heb zoveel plezier beleefd aan de activiteiten, aan veel leden, aan kritikers, aan vergaderingen en – meestal wat dichterbij – zeer betrokken en deskundige bestuursleden.

Dank op het eind aan Cilia. Zelf zegt zij dat ze van Nieuw Hoorn is, maar ik betwijfel dat. Er is in ieder geval geen betere spiegel dan zij en daar ben ik haar dankbaar voor. Ik krijg meer vrije tijd en die komt ook haar ten goede.

Laat Oud Hoorn scherp en actief blijven, bezieling blijven uitstralen en zo nu en dan mag zij best een beetje dwars liggen.

Afscheid Henk Saaltink

Afscheid namen we ook van ons gewaardeerde lid en lid van de redactiecommissie van ons kwartaalblad, Henk Saaltink. Ton van Weel, op dat moment nog voorzitter,

sprak hem toe. Zijn woorden willen we u niet onthouden.

Beste Henk,

Ik weet dat je wars bent van publieke lofuitingen en eerbetoen maar toch wil het bestuur van Oud Hoorn ten overstaan van de leden jou danken voor de grote betekenis die je voor de vereniging hebt gehad. Ik denk dat er niemand is, misschien JanPiet van der Knaap, die meer weet van de geschiedenis van de stad. Jij hebt voor zeer velen die geschiedenis op vele wijzen toegankelijker gemaakt. Daarmee heb je een onuitwisbare bijdrage geleverd aan ons aller historisch besef.

Ton van Weel was nog voorzitter van de vereniging toen afscheid werd genomen van Henk Saaltink. Naast de Blaeu-atlas ontving Henk een fraai boeket uit handen van Ton van Weel.

Ton van Weel (rechts) overhandigt een boeket aan de heer J. Slegten. Dick van der Pijl van de Stichting Oosterkerk toont de cheque ter waarde van € 10.000,- die hij zojuist in ontvangst mocht nemen.

Als medewerker van het Westfries Museum en bestuurslid van Oud Hoorn stond je aan de wieg van onze stadswandelingen, aan de wieg van wat we nu trainingen en cursussen noemen, was je stimulator en organisator van historische werkgroepen, was je onderzoeker en auteur van het standaardwerk 'Vervolg op de Chronyk der Stad Hoorn van de heer Dr. T. Velius' en 'Kaarten van Hoorn' en was je van meet af aan betrokken bij de oprichting en redactie van het kwartaalblad. Met de meeste activiteiten ben je inmiddels gestopt, vandaag met de laatste: die van vaste redacteur van het kwartaalblad. Hoeveel artikelen zijn daarin niet van jouw hand verschenen? Uit de beroemde rubriek 'Men vraagt ons' komt jouw betrokkenheid bij de gewone inwoners van Hoorn, oud en jong, scherp naar voren. Die rubriek was voor velen de eerste waar ze naar grepen als er weer een nieuw blad was uitgekomen. Henk, Oud Hoorn is jou, we hebben het al eerder gezegd, bijzonder dankbaar. Bij het afscheid van jouw laatste vrijwilligersklus past een geschenk dat je samen met Femke Uiterwijk hebt uitgekozen.

Vervolgens overhandigde Ton van Weel Henk Saaltink de Blaeu-atlas en bloemen aan zijn vrouw.

Jaarlijkse onderscheiding

De jaarlijkse onderscheiding van de vereniging is toegekend aan de heer J. Slegten, de bedenker van de methode Wijhe, volgens welke de Oosterkerk nu voor, naar we hopen, langere tijd bonte knaagkever vrij is gemaakt. Op zijn beurt droeg de heer Slegten de prijs van € 10.000 over aan Dick van der Pijl van de Stichting Oosterkerk. De heer Slegten zei daarbij dat hij nooit eerder met zo'n actieve en betrokken groep had samengewerkt als bestuur en vrijwilligers van de Oosterkerk.

Westfries Archief

Op de dag van de najaarsledenvergadering hield het Westfries Archief een Open Dag. Wij zijn bijzonder blij met het nieuwe archief. Opzet en gebouw zijn veel toegankelijker. Een belangrijke nieuwe impuls tot historisch bewustzijn.

Website

Afgelopen zomer heeft de werkgroep die zich met de website bezighoudt een fiks aantal verbeteringen gerealiseerd. Iedereen wordt aangeraden om de vernieuwde website: www.oudhoorn.nl te be-

zoeken. www.archieven.nl beoordeelt onze website binnenkort.

Lezingen en wandelingen

In de vergadering van eind augustus 2006 stelde het bestuur de lezingencyclus voor het komende seizoen vast. Gerard Beemsterboer is er opnieuw in geslaagd om een boeiend en gevarieerd pakket neer te leggen. De toegangsprijs is € 2,50 voor leden en voor niet-leden € 3,50. Het wandelseizoen is uitstekend verlopen. Honderden belangstellenden namen deel aan de verschillende wandelingen die de vereniging organiseerde. Absolute topper was de hofjeswandeling met meer dan 160 deelnemers.

Open Monumentendag: thema feest

Ter gelegenheid van Open Monumentendag verzorgden bestuurslid Liesbeth van Apeldoorn en Ank Lubbers een fraaie tentoonstelling onder de titel 'Feest in Hoorn'. De tentoonstelling, waarin vooral foto's uit de periode 1900 tot 1950 zijn te zien, is nog in ons verenigingsgebouw. Onder de Boompjes, te bezichtigen.

De TSH

Onbegrip heerste er in het bestuur over het antwoord van het college van burgemeester en wethouders op de schriftelijke vragen van raadslid Tonnaer over het behoud van de TSH. Niet minder verbaasd waren we dat de heer Tonnaer binnen de periode van vier weken antwoord op zijn schriftelijke vragen kreeg, terwijl de eerder geschreven brief van de vereniging van 18 juni 2006 nog steeds (1 november 2006) onbeantwoord is. Met name de door het college voorgestane sloop van het meest markante deel, de 'zaagtandlokalen' langs de Liornestraat is het bestuur een doorn in het oog. De

TSH is één van de weinige gebouwen in onze stad die in de naoorlogse jaren in de stijl van het Nieuwe Bouwen zijn gerealiseerd. En om die reden is het gebouw, als geheel indertijd, op eigen initiatief van de gemeente op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. In een tweede brief hebben we het college opportunisme verweten en een tweeslachtig beleid. Die tweede brief hebben we ook aan de gemeenteraad gezonden. We hopen dat de raad het college van zijn dwaalweg terug zal brengen. Onlangs stortte een stolpboerderij aan de Dorpsstraat in. De eigenaar had een sloopvergunning gevraagd die door het gemeentebestuur was geweigerd. Vervolgens was de eigenaar zelf aan het knutselen geslagen. Omdat de boerderij een gemeentelijk monument was en opzet werd verondersteld, werd

namens de gemeente aangifte bij de politie gedaan. Het is afwachten wie dat gaat doen wanneer het meest karakteristieke deel van het gemeentelijke monument, de TSH, onder de slopershamer sneeft. Het aangifteloket weet men inmiddels te vinden.

Missiehuis

Het college is voornemens om het Missiehuis Mill Hill te restaureren en achter het Missiehuis een aantal kantoorruimtes te realiseren. Het Missiehuis wordt in oude glorie hersteld. De oude raampartijen worden hersteld. De ambitie is om uiteindelijk zelfs de rijksmonumentenstatus te krijgen, nu is het een gemeentelijk monument. Aan de achterzijde wordt bij het trapenhuis ook een nieuwe ingang gemaakt. De kapel krijgt een publieke functie. Gedacht wordt

aan een trouwlocatie en congresruimte. De binnentuin wordt overdekt met een glazen dak, met behoud van de monumentale tulpenboom, om het gebouw een hoogwaardige entree te geven: iedereen wordt via de binnentuin geleid. Die binnentuin wordt tijdens openingsuren openbaar gebied. Een deel van het Missiehuis kan een bestemming krijgen als galerie voor bijvoorbeeld beeldende kunst. De monumentale voortuin wordt hersteld en ingericht als beeldentuin. De appelboomgaard aan de westzijde blijft behouden. De tuinen worden openbaar toegankelijk park. De groene entree van Hoorn is gewaarborgd. Een mooi plan met respect voor historie en monumentale waarde. We hopen dat dit hoge ambitieniveau gewaarborgd blijft.

Maquette van de toekomstige bouw op het voormalige Parkschoonburgterrein.

Oude schouwburgterrein

De meningen over het ontwerp dat moet verrijzen op de plek van de oude Parkschouwburg lopen sterk uiteen. Het ontwerp is van l'Atelier d'architecture Breitman & Breitman uit Parijs. Appartementen moeten er komen, hofwoningen, een loft en een daghorecavoorziening. Vanaf 23 november 2006 staan de drie ontwerpen, dus ook die van Crépain en Ponc van het bureau van Soeters, Van Eldonk en Ponc die het niet haalden, in het Architectuurcentrum tentoon gesteld. Diezelfde avond vindt een discussiebijeenkomst over de drie plannen plaats. In de monumentencommissie bleek dat er nog wel wat procedurele hordes genomen moeten worden. Zo bevinden de begane grondwoningen zich een meter onder het maaiveldniveau. Vraag is ook of de gepresenteerde rijke detaillering daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden en niet sneuvelt om kostentechnische overwegingen. We blijven de ontwikkelingen op de voet volgen. De plek is te monumentaal om te verknoeien.

Bestemmingsplan Schelphoek 2006

Naar aanleiding van het concept Ontwerp Bestemmingsplan Schelphoek stuurde Oud Hoorn een reactie naar het college. Samengevat vroegen we de weidsheid van het gebied meer te respecteren, zowel vanaf het water als vanaf het land. We wezen erop dat het MER-advies aangeeft dat de toekomstige bebouwing niet hoger dan zes meter mag zijn. In het concept wordt over zeven meter gesproken. Dat geldt ook voor de hoogte van de in de toekomst aan te leggen waterwoningen. Voorts wilden we dat de monumentencommissie een rol krijgt bij het beschermen van het silhouet van de stad, en dat de monu-

Bij het afscheid van conrector Jan Blokker bij het OSG W.-Friesland speelden de leerlingen een benefietwedstrijd tegen de B-junioren van Ajax. De opbrengst van deze wedstrijd: € 2.000.-, werd geschonken aan het Westfries Museum. Met dit bedrag werd het museum in staat gesteld een belangrijke bodemvondst aan te kopen. Het gaat om een uit slibaardewerk vervaardigd bord dat rond 1580-1600 in Enkhuizen werd gemaakt.

mentale status van de Omringdijk niet wordt aangetast.

Naar aanleiding van de reacties heeft het college de hoogte van de gebouwen teruggebracht naar zeven meter – wij vroegen zes – maar met een ontheffingsruimte van 15 procent van het te bebouwen oppervlak. En dat is nog steeds fors. De zichthoek is aanmerkelijk vergroot, aldus het college, maar wij vinden dat deze nog steeds te beperkt is. Wel is het maximum aantal waterwoningen op 25 vastgesteld. Zo nodig zal de vereniging op het officieel in procedure te brengen ontwerp-bestemmingsplan reageren.

Westfries Museum

Namens Oud Hoorn heeft Fokko de Boer zitting in het bestuur (beheerscommissie) van het Westfries Museum. In de augustusvergadering van het bestuur deed Fokko de Boer verslag van de voor de vereniging relevante zaken bij het Westfries Museum.

De diefstal van 18^e eeuwse schilderijen en zilver heeft heel Hoorn

geschokt. De opsporing heeft helaas nog geen resultaat gehad. Men hoopt dat op enig moment nog schilderijen zullen opduiken. Gelukkig heeft het museum weer enkele fraaie aankopen kunnen doen.

Al jaren wordt gesproken over verzelfstandiging van het museum. Los van de gemeente dus, op grotere afstand. Het dit voorjaar aangetreden college wil eind dit jaar met een standpunt naar buiten komen. De beheerscommissie heeft nog geen definitief standpunt. Maar voordat het zover kan zijn, zullen er goede afspraken gemaakt moeten worden over onderhoud, beveiliging, brandbeveiliging, klimaatbeheersing, conservering van de collectie, etc. De beheerscommissie vindt op dit punt onze vereniging aan haar zijde.

Al twee jaar geleden heeft in opdracht van het college van burgemeester en wethouders een onderzoek naar het reilen en zeilen van het museum plaats gevonden. Het rapport verscheen voorjaar 2005. Het onderzoeksbureau meldt dat het museum in vergelijking met andere goed presteert, maar noemt een aantal concrete verbeterpunten, zowel ten aanzien van het management als het beheer van de collectie. Onlangs is, met geld van de Mondriaanstichting, onderzoek gedaan naar de veiligheidszorg voor collectie, personeel en bezoekers. De uitkomsten zijn momenteel in studie bij de gemeente Hoorn.

Het bestuur van de Vereniging Oud Hoorn sprak onder meer zijn waardering uit voor de fraaie wisseltonstellingen en de verbouwing van de hal.

Westfries Museum (2)

Samen met het Westfries Genootschap en de Stichting Vrien-

den van het Westfries Museum hebben we in een brief aan het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van Hoorn, onze zorg uitgesproken over de ontwikkelingen en verwickelingen rond het Westfries Museum, zoals het aan de kant schuiven van de bestuurscommissie. De toekomst van het Westfries Museum ligt ons na aan het hart. Wij vrezen gedrieën beschadiging van de naam van het museum dat in de museumwereld, nationaal en internationaal groot aanzien geniet. Het museum draagt in niet geringe mate bij aan het imago van onze stad. Temeer daar Hoorn volgende jaar haar 650-jarig bestaan viert, moet het er de gemeente alles aan gelegen zijn om naam en faam van het museum hoog te houden.

We voelen ons als in Hoorn en West-Friesland verankerde organisaties, aangesproken omdat afgevaardigden namens ons zitting in de bestuurscommissie hebben. Onder het dualisme kunnen burgemeester en wethouders bestuurscommissies, die uitsluitend aan het college verantwoording schuldig zijn, instellen en opheffen. Maar om dat, zonder enig overleg met de voltallige commissie te doen, vinden wij niet gepast. De commissie heeft zich jarenlang met liefde en inspanning vrijwillig ingezet voor het museum.

Ook in een toekomstige, geprivatiseerde situatie, waar onze drie organisaties en de bestuurscommissie niet tegen zijn, moet een beroep worden gedaan op mensen uit de verschillende instanties, waarbij wij uitgaan van dezelfde mensen. Graag willen ook wij onze betrokkenheid bij het museum continueren. Voor het museum is het immers van groot belang dat het door de lokale gemeenschap gedragen wordt. Om deze redenen

Ook hier bij de volière kan de bloemenkiosk niet geplaatst worden. Zie 'Oosterplantsoen'.

hebben we een dringend beroep op het college gedaan om de bestuurscommissie op een open, correctie en transparante wijze bij het proces te betrekken.

De volledige brief staat op onze website.

Oostereiland

De Klankbordgroep Oostereiland is onlangs van start gegaan. Oud Hoorn heeft bedankt voor de eer hieraan deel te nemen omdat we de handen vrij willen houden op de ideeën die worden ontwikkeld te kunnen reageren. Voor het tweede gesprek had de gemeente een aantal stellingen geformuleerd. Wij zijn benieuwd wat de conclusie van de Klankbordgroep daarop is. Ook omdat belangrijke vraagstukken als de verkeersafwikkeling niet beantwoord zijn.

Oosterplantsoen

Wat betreft de ontwikkeling van de bloemenkiosk annex openbaar toilet in het rijksmonument Oosterplantsoen hebben we moeten besluiten het moede hoofd in de schoot te leggen. Onze bezwaren vonden bij de commissie Beroep en Bezwaar geen ingang. Er is nog even gekeken naar een mogelijkheid aan de overkant nabij de volière maar ook daar bleek de oplossing niet te liggen.

Monumentencommissie

Verontrust zijn we ook over de beoogde ontwikkelingen met de monumentencommissie. De samenwerking met de 'Welstandscommissie binnenstad' lijkt niet meer tegen te houden, maar de afslanking van de monumentencommissie die daarbij dreigt, is voor ons onverteerbaar. De suggestie als zouden de vertegenwoordigers van de Hoornse gemeenschap en instanties in de monumentencommissie onvoldoende onafhankelijk zijn, werpen we ver van ons. Bovendien behoeft aan de deskundigheid van de door Oud Hoorn voorgedragen leden niet te worden getwijfeld. Midden jaren tachtig streden we met succes voor het behoud van onze twee vertegenwoordigers. Nu ziet het ernaar uit dat door de z.g. professionalisering van deze adviescommissie Oud Hoorn een lid moet inleveren en de Stichting Stadsherstel haar enige plaats moet afstaan. Met Oud Hoorn valt te praten over het afstaan van een zetel wanneer die wordt ingevuld door een vertegenwoordiger van de historische vereniging Zwaag of Blokker. Stadsherstel en Oud Hoorn hebben beide afzonderlijk met het verantwoordelijke collegelid gesproken en nogmaals de bezwaren verwoord. We wachten af of dit het college op andere gedachten brengt.

Nieuws van de provincie

De provincie heeft het Beleidskader 'Landschap en Cultuurhistorie in Noord-Holland' uitgegeven. Het beleidskader is een samenvoeging van verschillende bestaande beleidsnota's. Het is een vertrekpunt voor plannmakers en laat zien waar plannen aan getoetst worden. Te bestellen bij de provincie (023-514 4300).

Landschap Noord-Holland en Landschapsbeheer Nederland zijn op zoek naar 'ommetjes'. Beide organisaties hebben een prijsvraag uitgeschreven voor wandelingen van een uur (3 tot 7 km). Er valt € 30.000 te winnen en per provincie nog eens € 10.000.

Zie www.landschapsbeheer.nl.

Ideeën moeten voor 1-3-2007 zijn ingediend.

Nieuws van het rijk

Met de goedkeuring door de Eerste Kamer in oktober j.l. van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening wordt de positie van het bestemmingsplan versterkt. Bestemmingsplannen kunnen sneller worden gewijzigd. De praktijk van realisering van afwijkende bouwplannen via de zogenoemde artikel

19-procedure, die ook in onze gemeente veelvuldig werd toegepast, wordt afgeschaft. Daarvoor in de plaats komt een nieuwe procedure, het zogenoemde projectbesluit, waarvan gehoopt wordt dat gemeentebesturen daar serieuzer mee omgaan. Bestemmingsplannen moeten periodiek, d.w.z. eens in de tien jaar, worden geactualiseerd. Maar ook die verplichting laptlen veel gemeenten aan de laars.

Hoorn 650 jaar

Het programma voor de viering van 650-jaar stad in 2007 ziet er veelbelovend uit. Wij zijn van mening dat de historische component in het totaal goed aan bod komt en wensen de organisatoren en deelnemers een zeer succesvol jubileumjaar toe.

Vereniging Oud Hoorn negentig jaar

2007 wordt het jaar van de jubilea. Niet alleen onze stad viert dat ze 650 jaar stadsrechten bezit, onze vereniging herdenkt dat ze in 1917 werd opgericht door mensen als J. C. Kerkmeijer. Een kleine commissie, bestaande uit Sefanja Nods, Milja van Rijswijk, Gerard Beem-

sterboer en de oude en de nieuwe voorzitter, presenteerde tijdens de najaarsledenvergadering een fraai boekje plannen. Kort memoreren we hier de ideeën die verder uitgewerkt gaan worden.

Presentatie hertaling Vélius Kroniek. Najaar 2007 in de Oosterkerk tijdens een feestelijke bijeenkomst.

Historische plaquettes.

Onderzocht wordt of we, eventueel samen met de Stichting Hoorn 650, enkele plaquettes kunnen plaatsen op historisch markante plekken in de stad, die in woord en beeld de betekenis van de plek duiden.

Plan Noordermarkt. Ooit stond hier een dwangburcht. Architect Soeters ontwikkelt een plan voor de Vale Hen. Ons idee is om samen met Intermaris een globaal stedenbouwkundig plan te ontwikkelen dat op die historische structuur teruggrijpt en waarbij tevens wordt gepoogd de oorspronkelijke singelstructuur de stad in te brengen.

Lezingen Oud Hoorn. Ook in het lezingenprogramma wordt uitgebreid stilgestaan bij het jubileum. Zie o.a. de website.

Gift voor restauratieproject in Paramaribo. In Suriname staat het behoud van het cultureel erfgoed nog in de kinderschoenen. Veel oude, monumentale panden dreigen verloren te gaan door gebrek aan geld. Om te tonen dat we als vereniging ook over grenzen willen kijken, wordt een bescheiden bijdrage aan een restauratieproject voorgesteld. We streven er naar om dat project tijdens de voorjaarsledenvergadering in 2007 te laten toelichten door twee deskundigen op dat terrein: Olga van de Klooster en Michiel Bakker, die al jaren onderzoek doen naar Hoorn en Suriname.

Moderne stedenbouw in de oude stad. Jos Brouwer heeft een serie fantas-

De houtsculptuur in de panden, Munnickenveld 17-19 bij het Claes Stapelhofje, voorstellende Judith en Holofernes, is dringend aan restauratie toe.

tische foto's gemaakt. Deze worden als ansichtkaart uitgebracht. Alle leden krijgen komend jaar een set. De kaarten worden ook in de winkel verkocht.

Fluitschip terug in Hoorn. Het door de heer Drijver vervaardigde model van een Hoorns fluitschip staat momenteel in Den Helder. In het kader van Oud Hoorn 90 halen we het schip terug naar Hoorn en stellen het op in ons verenigingsgebouw.

Zeefdrukken. De vereniging bezit vijf historische monumentale panden. Vijf Hoornse kunstenaars vragen we om elk een ontwerp van één zo'n pand te maken. De zee-

drukken zijn tegen de kostprijs door leden en belangstellenden aan te schaffen.

Restauratie houtsculptuur Claes Stapelhofje. De houtsculptuur waarop het intrigerende verhaal van de Joodse weduwe Judith en de wrede legeroverste Holofernes, moet nodig worden gerestaureerd. We willen nagaan of dat samen met de gemeente kan worden gerealiseerd (zie foto op pag. 156).

Ledenexcursie. Opnieuw met de fiets. Nu met als thema: De grenzen van (Oud) Hoorn. Aandacht voor stadsrechten, grensgebied, overloop en inbreien.

Jubileumwandelingen. Alle jubi-

leumwandelingen krijgen komend jaar iets extra's mee. Een hapje, een drankje, gidsen in historische kledij, declamatie.

Project basisonderwijs. Samen met Architectuurcentrum en Kunstcompagnie willen we de leerlingen van de basisscholen in Hoorn belangstelling bijbrengen voor historie en cultuur, voor monumentale oude gebouwen en de mogelijke monumenten van de toekomst die recent gebouwd zijn.

Als bestuur zijn we van oordeel dat we met dit zeer interessante pakket voorstellen een mooi jubileumjaar tegemoet gaan.

Kleine Noord 10

Zo'n kleine 100 jaar geleden was daar de bakkerswinkel van Andreas Gijsbertus van Dam gevestigd (zie rechts). Brabander van geboorte. De tweede naam in het bovenlicht van de toegangsdeur is: Hackman. Dit is de naam van zijn vrouw Catharina, een Hoornse, die in 1892 naar Tilburg vertrok. Op 24 februari 1908 trouwde ze in Hoorn met bakker Van Dam. In 1919 wordt de kap en bovengoefel verbouwd.

Ton van Weel: erelid Oud Hoorn en geridderd

Tijdens de najaarsledenvergadering op 14 oktober j.l. nam Ton van Weel afscheid als bestuurslid en voorzitter van de vereniging Oud Hoorn. Zijn vele verdiensten voor de vereniging werden bekroond met het erelidmaatschap. Verder ontving Ton van Weel uit handen van loco-burgemeester J. H. van Es een koninklijke onderscheiding. Deze foto-impressie geeft een beeld van de feestelijke gebeurtenissen.

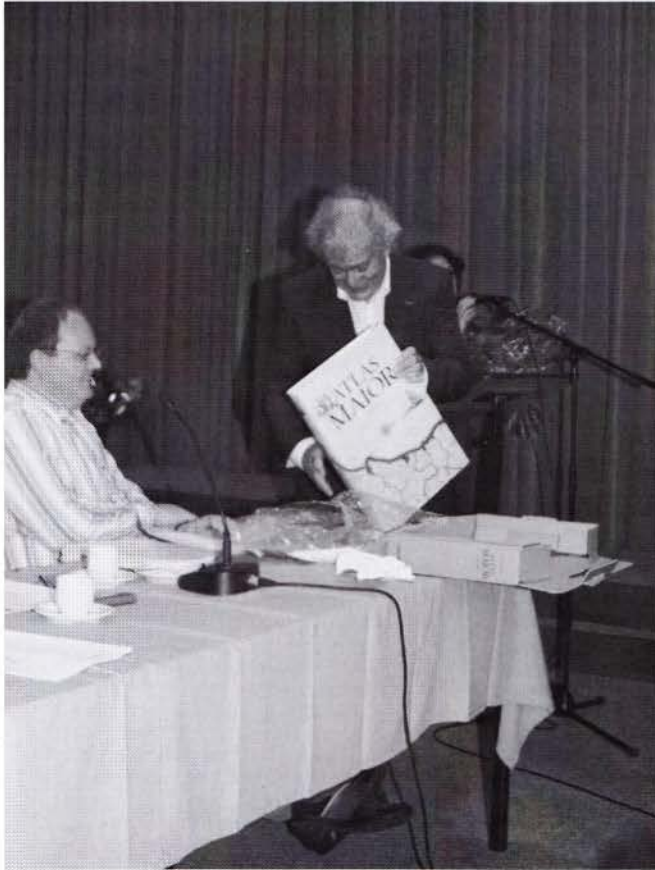
Secretaresse Nelleke Huisman tooit Ton van Weel met de onderscheiding die behoort bij het ere-lidmaatschap van de vereniging Oud Hoorn.

Uit handen van loco-burgemeester J. H. van Es ontvangt Ton van Weel de versierselen die behoren bij de benoeming tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Bij zijn afscheid draagt Ton van Weel de voorzittershamer van de vereniging over aan zijn opvolger: Egbert Ottens.

Bij zijn afscheid ontving Ton van Weel de schitterende Atlas met de kaarten van Blaeu als dank voor zijn vele werk.

Ton van Weel: ere-lid van de vereniging en Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Vóór de laatste keer als voorzitter achter de bestuurstafel onder toezien oog van secretaresse Nelleke Huisman.

Ton van Weel: hier temidden van zijn gezin, bij zijn afscheid als bestuurslid en voorzitter van de vereniging Oud Hoorn.

Vertaling Velius' 'Chronijck van Hoorn' voltooid

Rob Resoort

Het is zover. Samenvallend met het negentigjarig bestaan van onze vereniging en de stadsfeesten van 'Hoorn 650' verschijnt volgende jaar een integrale vertaling in druk van de befaamde kroniek van Theodorus Velius. Het heeft wat langer geduurd dan de bedoeling was, maar nu kan iedereen eindelijk het hele verhaal lezen dat Velius schreef over het ontstaan, de groei en bloei van Hoorn, maar ook over heel West-Friesland en het Noorderkwartier.

Stadsgeneesheer Velius heeft zich in zijn vrije uren op de historie van zijn stad gestort. Aanvankelijk slechts met zijn eigen familie als doelgroep. Hij kreeg een oud boekje over de geschiedenis van Hoorn in handen, waarvan hij de tekst niet alleen overschreef, maar ook trachtte aan te vullen. Nadat hij had ingestemd met het verzoek van drukker Willem Andriesz om zijn werk voor publicatie af te staan, ging hij opnieuw op zoek naar gegevens uit andere bronnen, geschreven en gedrukt; voor de periode na 1560 maakte hij mede gebruik van informatie van oude stadsgenoten.

De eerste druk, die de geschiedenis tot 1600 bevat, dateert van 1605; de tweede uit 1617 loopt tot het jaar van publicatie; de derde druk, die voor deze vertaling is benut, gaat door tot 1630, Velius' sterfjaar, maar verscheen pas in 1648.

Hiernaast ziet u een reproductie van een pagina uit deze derde druk, met daarnaast de vertaling, op pag. 161, afgedrukt.

De vertaling begint na het cursieve gedeelte en eindigt onderaan bij het cursieve (*en zo noodgedwongen enz.*) In november 2007 wordt het boek ten doop gehouden, maar u kunt

er nu al, voor een vriendenprijsje, op intekenen. In de los bijgevoegde folder vind u nadere informatie.

206
Het derde Boeck.

1573. ren moecht / drie oorlooghbootz / vijf Galepen / en vijftien of seftien
Daer hy krap-schuyten/ het meere deel hier tot onsent / en voer daermede den
eē nieuwe 12. Martij inder nacht uyt Hoorn/ eerst na Monikedam/ om daer noch
maeckte. eenigh volck in te nemen / en van daer na den Diemer Dyck. Daer
komende woyp hy acht hondert goede Soldaten aen land/ met gereet
delvers en pionniers / en begract hem met grooter snelheyt/ tusschen
sechere Sluyse/ die hy tot vier epiden op bract/ en een gat/ dat hy aen
d' ander zijde deur den Dyck maecte/ en bracht het werck soo verb in
bescherminghe/ eer die van Amsterdam het gheueer werden / dat het
genoegh was te houden/ als het maer wel van vooraedt en ammuni-
tie versoght hadde geweest. Van hy/ 't 3p deur haest/ of deur onvoor-
sichtigheyt hadde 't volck niet voorszien/ van alleenlijck vooz vier dage/
en dit was 't bederf van den heelen aenflagh. Want soo hy den twee-
den dagh/ te weten den 14. Martij/ op een morgenstont daer weder af
scheyde / in meeninghe van lijftocht/ gheschut/ en ammunitie van oor-
loogh inder haest te versamelen/ en die dan daer in te brengen/ soo qua-
men noch des selven daeghs na de middagh die van Amsterdam / die
wel wisten hoe veel haer aen desen Dyck ghelegghen was / met drie en
ruymtigh waterschepen/ seer wel met volck beset / en met gotelinghen/
bassen en haechgheschut voorszien/ en deden een stercken aenbal op onse
schepen/ die vooz de Schans op de Kede lagen. D' onse konden nau-
lijcx tot tegenweer komen / maer zijnde verheert deur de menichte / en
verbaest deur de haestighent vande aenbal/ moeste de drie bootz twee
vande Galepen / en een vande krap-schuyten ruppen / en de vyandt in
handen laten / en berghden ter nauwer noot haer ander schepen dicht
aen den dijck onder 't beschermen van de nieuwe Schans. Die van
Amsterdam verbolghden voozt haer victorie / en belepden de Schans
seer krachtelijck van alle zijden. Op den Dyck/ soo waer Wyden als
naer Amsterdam/ schanstense daer tegen aen/ en hadden daer het prin-
cipael van haer Cryghsvolck en gheschut. Aen de binnen zijde brach-
tense verschepden Galepen en jachten op de Diemermeer / en beletten
daermede / dat van die kant niemant in noch uyt moecht. Aen de Cy
zijde lagh haer gantsche vloot. Dede ooc veel gewelts om de Schans
te vermeersteren/ eer Sonoy quam/ de selve schier steeds en van alle zijde
aen stromende / maer met groot verlies vanden haren / en sonder yet
bruchtz/ alsoo die van binnen haer seer vroomelijck af weerden. Ter-
wijl track Sonoy naer Edam / en van daer tot Hoorn / en versamel-
de met ongelooftijche snelheyt/ in een grooten halben dagh tijdz/ tot
in de beertigh schepen / daer onder dertigh van Hoorn waren / liet de
selve seer speedigh laden met Coozen en alderlepe ammunitie van oor-
loogh/ en voer daer mede van Hoorn den 16. Martij op een Palmson-
dagh/ en quam noch des selven daeghs in 't Ope. De Wyant zijnde die
van Westvriezlant met soo veel zeplen aenkomen/ was seer bedreeft/ en
weeck met zijn vloot vooz uyt. D'onfen verbolghden hem/ en Sonoy
zijnde op 't Admirael-schip/ 't wele was een stijbe wel bezepde Woeyer/
liep met noch een of twee vande schepen een goet stuch vooz uyt. De
wynt was by gebal scherp/ soo dat den Wyant niet eens loefz vooz by
fekeren uytstekenden hoeck moecht / maer seest eerst een gangh gaen/
en

Die ter-
stont by
die van
Amster-
dam be-
legen
wordt.

Sonoy
komt om
de selve 't
ontletten

Dies de
Vyandt
wijckt.

Hierboven blz. 206 uit het derde boek van Velius, gedrukt door Willem Andriesz. in 1630.

Tocht van Sonoy naar de Diemerdijk; nieuwe schans

1573

Maar om de draad weer op te nemen: hoewel de toevoer van levensmiddelen naar het leger voor Haarlem niet zonder gevaar was, konden de onzen de vijand daarmee te weinig treffen en kreeg die nog altijd zoveel aangevoerd dat hij zijn belegering kon doorzetten. Om hem meer op de huid te zitten maakte Sonoy in het voorjaar, zodra er weer gevaren kon worden, drie oorlogsschepen, vijf galeien en vijftien of zestien krabschuiten gereed, het merendeel hier bij ons, en voer daarmee op 12 maart in de nacht uit Hoorn weg, eerst naar Monnikendam om daar nog wat krijgsvolk in te schepen en van daar naar de Diemerdijk. Daar aangekomen bracht hij achthonderd bekwame soldaten aan land, met grondwerkers en schansbouwers en groef zich zeer snel in tussen aan de ene kant een sluis die hij daartoe met geweld opende en aan de andere kant een gat dat hij in de dijk maakte. Voor Amsterdam er erg in had, had hij de schans zo voortvarend beveiligd dat die goed te verdedigen was geweest als die maar goed bevoorrad en van munitie voorzien was. Maar hij had, hetzij door haast of door een verkeerde beoordeling, slechts voor vier dagen proviand voor het krijgsvolk en daardoor mislukte de hele onderneming.

Amsterdam belegert de nieuwe schans

1573

Want toen hij de tweede dag, te weten op 14 maart, in de vroege morgen daar weer vertrok met de bedoeling inderhaast levensmiddelen, geschut en munitie bij elkaar te krijgen en naar de schans te brengen, kwamen nog dezelfde dag na de middag de Amsterdammers, die goed wisten hoe belangrijk deze dijk voor hen was, met

drieëntwintig waterschepen, zeer goed met krijgsvolk bemand en van gotelingen (gegoten kanonnen), bassen (scheepsgeschut) en haakbussen (handvuurwapens) voorzien en ze deden een krachtige aanval op onze schepen die voor de schans op de rede lagen. De onzen konden nauwelijks tot verweer komen; overdonderd door de overmacht en verast door de snelheid van de aanval, moesten ze drie

schepen, twee galeien en een krabschuit opgeven en in handen van de vijand laten en konden hun andere schepen ternauwernood in veiligheid brengen, dicht onder de dijk onder de bescherming van de nieuwe schans. De Amsterdammers zetten hun zegetocht voort en belegerden de schans hevig van alle kanten. Ze verschansten zich tegen de dijk, zowel aan de kant van Muiden als die van Amsterdam, waar ze het voornaamste deel van hun krijgsvolk en geschut hadden. Ook voeren ze met verscheidene galeien en jachten het Diemermeer op en beletten daarmee dat er vanaf het land nog iemand in of uit kon. Hun hele vloot lag aan de kant van het IJ. Ze deden ook veel moeite om voordat Sonoy terugkwam de schans te overmeesteren door hem bijna voortdurend en van alle kanten te bestormen, maar dat ging gepaard met grote verliezen aan hun kant en bleef zonder resultaat, doordat degenen die zich in de schans bevonden zich zeer dapper verweerden.

Sonoy wil hen ontzetten; maar het loopt heel anders

1573

Ondertussen trok Sonoy naar Edam en vandaar naar Hoorn. Hij kreeg binnen de kortste tijd in ruim een halve dag meer dan veertig schepen bij elkaar, waaronder dertig uit Hoorn, liet ze met spoed laden met graan en allerlei munitie, voer daarmee op 16 maart, palmzondag, uit Hoorn en arriveerde nog dezelfde dag op het IJ.

Toen de vijand de West-Friezen met al die schepen zag aankomen, werd hij zeer bevreesd en week met zijn vloot uit. De onzen achtervolgden hem; Sonoy voer op het admiraalsschip, een sterke, goed van zeilen voorziene boeier, met nog één of twee schepen een flink stuk vooruit.

Toevallig waaide het hard, zodat de vijand niet eens loefwaarts voorbij een uitstekend stuk land kon komen, maar eerst een laveerbeweging moest maken en zo noodgedwongen de steven naar onze schepen wendde.

A.G.F. van Weel/Egbert Ottens

Mede gebaseerd op informatie vanuit de gemeentelijke Monumentencommissie en de Welstandscommissie

15 november 2006

ALGEMEEN

Bij het vaststellen van de Hoornse Stadsvisie anno 2005 heeft de gemeenteraad voor de komende 25 jaar hoogbouw van tien tot zestien bouwlagen verworpen. De Hoornse ruimtenood noopt tot het aanwijzen van z.g. 'inbreilocaties' voor nieuwe woningbouw: het gebied van het Pelmolenpad, het Stationsgebied en de Holenweg. Het nieuwe college van 2006 heeft de grootse plannen voor het Stationsgebied in de ijskast gezet.

De stad (gemeente Hoorn/Intermaris) heeft plannen om boven de volgende winkels woningen te realiseren: de Schoenenreus aan de Gouw (6 appartementen), Xenos (Nieuwstraat 7-9), de voormalige VSB-bank aan de Veemarkt, de winkelpanden van Stumpel (Grote Noord 83-85), Douglas (Grote Noord/Nieuwsteeg) en het V&D-pand aan het Nieuwe Noord. Oud Hoorn heeft de versterking van de woonfunctie van de binnenstad altijd toegejuicht.

De uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan voor de binnenstad zijn in de z.g. Kadernota gepubliceerd. Tegelijkertijd verscheen een nota die het horecabeleid meer ruimte wil geven. Oud Hoorn heeft tweemaal gereageerd op deze nota's (101105 en 210106).

In het 'Eindverslag Inspraak Kadernota Bestemmingsplan Hoorn-Binnenstad' heeft de gemeente gereageerd op de reacties.

Burgemeester en wethouders hebben in de monumentencommissie medegedeeld, dat zij geen voorstanders zijn van het aanlichten van monumenten.

Het college stelde n.a.v. het verzoek tot plaatsing van Grote Oost 98-100 op de gemeentelijke monumentenlijst, dat er wel veel panden op de gemeentelijke lijst geplaatst werden. De afdeling Monumentenzorg heeft dat uitgezocht. Het bleek mee te vallen. Alleen in Zwaag en Blokker was er sprake van een inhaalslag. Het college heeft van deze uitkomst kennis genomen.

Achter de Vest 48 t/m 56

Deze karakteristieke pandjes staan er zo rustig bij, maar donkere wolken lijken zich boven hen samen te pakken. Intermaris, (eigenaar) werkt aan plannen, mede in het licht van de verkregen eigendom van de woning van de voormalige burgemeester. Aandacht vereist van de monumentencommissie. Oud Hoorn is ingenomen met de nieuwe functie van de toegangspoort binnen de Amsterdamse Stijl. De houten poorten zelf verdienen een meer verzorgde uitstraling.

Achterom 15 (deel rijksmonument)

Monumentenvergunning aange-

vraagd voor wijzigen van de kleurstelling van de aangebouwde galerij.

Achterom 29

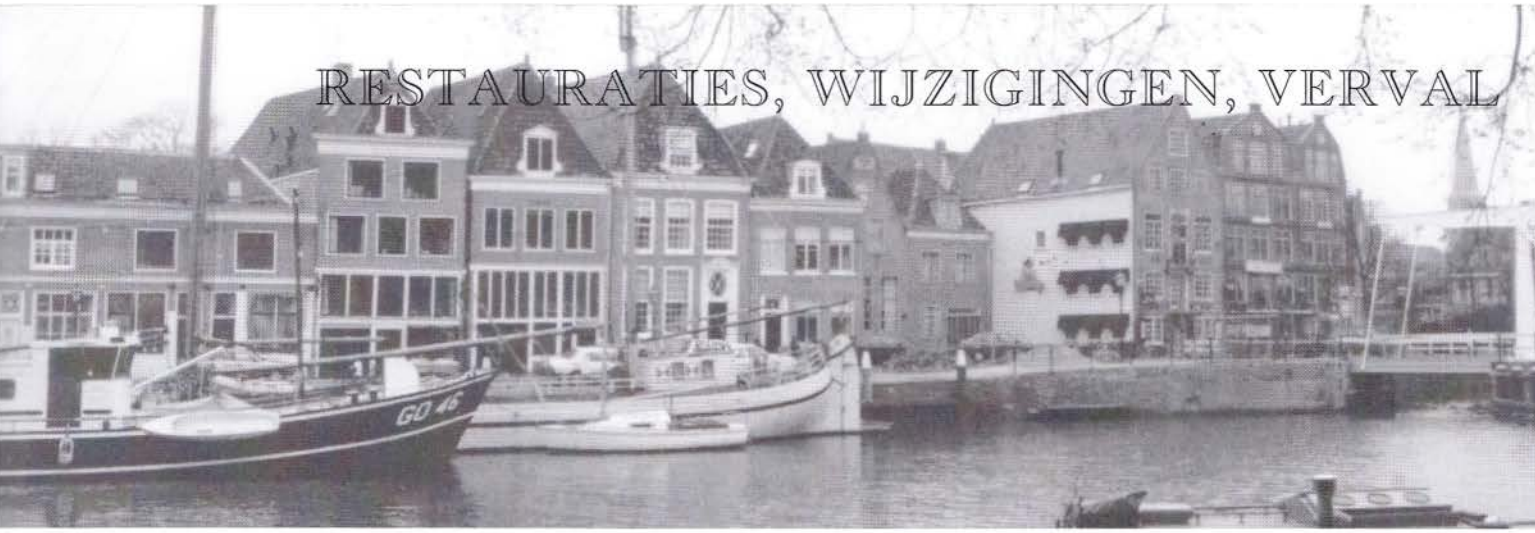

Achterom 29

Bedrijfspand uit 1770, verkeert in ernstige staat van verval. De topgevel is gepleisterd, 'op vlucht' gebouwd. Tuitgevel met natuurstenen dekplaten op schouders en segmentvormig fronton op de top met het jaartal 1770. Boven de ingang een getoogde pakhuisdeur met stenen omlijsting, waarboven een gesmeden hijsstaaf. Inwendig grenen balkenplafond, ondersteund door stijlen, om en om. Aanvankelijk twee pakhuisjes (samen met Geldersesteeg ongenummerd) in circa 1970 verbouwd tot één. De ondergevel is na 1970 verbouwd.

Achterom 78-80

Bouwvergunning is verleend voor

de realisering van 11 huurappartementen.

Achterom 95 (rijksmonument)

Hoekpand onder hoog met pannen belegd schilddak, windvaan met paarden op de nok (stalhouderij). Pand kent een verwaarloosde aanblik.

Achterstraat 17-21

Gemeente werkt mee aan de realisering van acht appartementen in een hoog en fors nieuw gebouw. Oud Hoorn kant zich tegen deze grootschalige ontwikkeling in de smalle Achterstraat. De panden 19 en 21 zijn gesloopt. Nieuwbouw is gestart.

Baadland

Oud Hoorn blijft standvastig pleiten voor een diepgaand historisch onderzoek naar deze oorspronkelijk zeeverende dijk. We weten er weinig over. Wie helpt ons?

Baanstraat 13

Plan voor uitbreiden woning en plaatsen dakopbouw.

Bangert-Oosterpolder

Hoorns laatste (?) grote nieuwbouwwijk is volop in ontwikkeling. Er komen zo'n 3400 woningen met een voorzieningencentrum, water-, groen- en wegenstructuren. In het plan zijn de drie bestaande dorpslinten opgenomen. Grote verkeersdruk, ook uit monumentaal oogpunt een slechte zaak.

Oud Hoorn heeft gepleit voor een

cultuurhistorisch onderzoek van het plangebied gekoppeld aan de integratie van markante elementen uit het agrarisch verleden (o.a. behouden oude houten fruitkas, overhaal e.d.). In de nieuwe toegangsbrug is de loop van het veenriviertje de Kromme Leek alsmede de loop van oude sloten verwerkt.

Bangert 46

Pand is aangewezen als gemeentelijk monument.

Blauwe Berg 5c

De kunstijsbaan is gereed. De bouw van 226 woningen laat op zich wachten. Dat laatste moet de aanleg van een park, een geluidswal, een rotonde, een bioscoop en een discotheek financieel mogelijk maken. Met de aanleg van de gigadubbelrotonde wordt dit najaar begonnen. Oud Hoorn maakt zich ernstig zorgen over de partij bomen rondom het monumentale missiehuis.

Blauwe Berg - Mill Hill - missiehuis

Voor de verbouw van het missiehuis en de realisering kantoortorens achter het missiehuis is een mooi plan uitgewerkt. Zie: Van de bestuurstafel.

Blokker

Restanten van het voormalige klooster Bethlehem uit 1475 opgegraven. Oud Hoorn ziet met belangstelling uit naar de eerste schriftelijke rapportages over deze belangwekkende archeologische vondst.

Het Bestemmingsplan Blokker-Ijsselweg 2005 is in werking getreden. Er komen verschillende bouwblokken in een parkachtige omgeving.

Breed 10 (rijksmonument)

Breed 10

Het voorstel voor wijzigen van de voorgevel is met verdeeld advies van de monumentencommissie aan het college toegezonden.

Breed 30 (rijksmonument)

Monumentencommissie adviseert negatief over het aanbrengen van een extra verdieping.

Dorpsstraat 230 (gemeentelijk monument)

Woensdagavond 25 oktober 2006 stortte, door onbegrijpelijke oorzaak de stolp, een gemeentelijk monument, in. De nieuwe eige-

Draafsingel 57-59. Boerderij Meta opgeknapt.

naar had net een verbouwingsplan bij de gemeente ingediend, nadat eerder een sloopvergunning was geweigerd. De gemeente deed aangifte van beschadiging van een gemeentelijk monument en legde een verder sloopverbod op om te voorkomen, dat historisch materiaal verdwijnt. Herbouw naar het oorspronkelijke ontwerp, met zoveel mogelijk gebruikmaking van historisch materiaal lijkt Oud Hoorn de oplossing.

Draafsingel

Oud Hoorn heeft het gemeentebestuur verzocht om de totale gevelwand te willen beschermen. Er is ondertussen flinke vooruitgang geboekt bij het maken van de beschrijvingen van de individuele panden. De monumentencommissie ondersteunt deze ontwikkeling van harte, merken wij.

Draafsingel/Eikstraat

Met de bouw van 51 appartementen in Residence Eikstaete (waarom niet gewoon Eikenhof?) is de projectontwikkelaar begonnen. Nu nog de vier vrijstaande woningen en het verbouwen van de kerk tot zeven wooneenheden.

Draafsingel 57-59

Boerderij Meta is grondig, maar zorgvuldig opgeknapt en verrijkt het stadsbeeld ter plaatse. Nu de villa Schermeroord nog, die een steeds meer geandaliseerde indruk maakt. Het idee om er twee wooneenheden in te maken spreekt Oud Hoorn aan. Een monumentenvergunning is afgegeven.

De brug tussen het sportinstituut en de stadsboerderij wordt uitgevoerd in glas, van de daklijn tot aan de onderzijde.

Bouwvergunning aangevraagd voor het bouwen van de luchtbrug, zwembad en het verbouwen van het kantoor tot behandelruimten en het bouwen van appartementen op de 1e en 2e verdieping.

Voor de aanpassing van twee dakkapellen op de villa wegens bewoning is geen akkoord verleend. De commissie heeft om een creatievere oplossing gevraagd.

Dubbele Buurt/ Kleine Noord

Er zijn voorlopige plannen voor het complex van de z.g. 'natte Schermer': Kleine Noord 47 (rijks-

monument), 49, 51 en Dubbele Buurt 46-48. De monumentencommissie heeft zich gebogen over de eerste ideeën, o.a. over het handhaven van de bestaande percellering, het al dan niet slopen van Vale Hen 46-48 (Oporto, gemeentelijk monument en naar een ontwerp van architect Bleijs, dat gehandhaafd moet worden). Zij heeft gevraagd om een betere studie. De gevels aan het Kleine Noord zullen daarbij zeker niet veranderd mogen worden. De plannen zijn teruggenomen. Er komt een nieuw plan.

Eikstraat 1

(gemeentelijk monument)

De monumentenvergunning is verleend: de kerk wordt verbouwd tot zeven wooneenheden. Het markante gebouw zelf dateert uit 1934 en is in de stijl van de late Amsterdamse School ontworpen door de Hilversumse architect C. Trappenburg. Hoorn moet zeer zuinig zijn op haar geringe aantal bouwwerken in de stijl van de Amsterdamse School.

Gedempte Turfhaven

Hoorns winkeluitstallingsbeleid staat 4 stoeptegels-breedte commercieel gebruik toe van de openbare ruimte, als de doorgang voor het voetgangersgebied op het trottoir maar 150 cm bedraagt.

Hoe staat het met het handhavingsbeleid? Hoe staat het met de herinrichting volgens de Leidraad? Er waren toch afspraken, nietwaar? Het schijnt dat het herinrichtingsplan in voorbereiding is. Oud Hoorn pleit voor handhaving van de oude bestrating voor het Sint Pietershof en van de bestrating van de Spoorstraat langs het hof.

Gerritsland 67

Plan ingediend voor het plaatsen van een hekwerk.

Gouw

Geslaagde uitvoering van de herinrichting volgens de Leidraad.

Gouw 9 t/m 17

Intermaris heeft het plan voor de bouw van 14 woonappartementen winkelruimte ingediend. Er is een sloopvergunning verleend voor het slopen van de buitengevel van de nummers 13-15-17, de balklaag, de plafonds, de dakconstructie, de dakbedekking van het magazijn achter de winkel.

Gouw 19

Plan voor realisering van twee appartementen.

Grote Noord 1 (rijksmonument)

Plan voor drie appartementen op de verdiepingen.

Aanvraag om monumentenvergunning en bouwvergunning ingediend in verband met beoogde verbouwing.

Gravenstraat 1

Opslagruimte wordt tot woning verbouwd.

Grashaven

College is voornemens planologische vrijstelling (art. 19 WRO) te verlenen voor de aanleg van tien opstelplaatsen voor kampeerwagens op het parkeerterrein.

Grote Noord 2-4-6

Oud Hoorn is zeer te spreken over de uitvoering van de nieuwbouw op de locatie van de voormalige Winstonbioscoop.

Vormgeving leek gewaagd, blijft fors maar past heel goed op deze plaats. Ook de materiaalkeuze en de kleurstellingen zijn verantwoord. Een aanwinst voor het stadsbeeld. Het eindresultaat verdient onze waardering.

Grote Noord 40-42-44-46

Planologische vrijstelling overwogen voor het maken van extra doorbraken in de scheidingsmuren. Inmiddels is de bouwvergunning verleend.

Grote Noord 64

Plan voor inbouw van appartementen.

Grote Noord 83 (rijksmonument)

Plan voor acht appartementen door Intermaris. Monumentenvergunning en bouwvergunning aangevraagd.

Grote Noord 100

Plan voor wijzigen voorgevel

Grote Noord 113 (rijksmonument)

Het onlangs herontdekte schitterende plafond Grote Noord 113 (pand met luifel) blijft gehandhaafd. De monumentencommissie is akkoord met het wijzigen van het interieur. Wat monumentaal is, wordt behouden. Er komt een stalen spiltrap om de te maken bovenwoning te bereiken.

Grote Oost 26

Grote Oost 26 (rijksmonument)

Ingrijpend verbouwingsplan voor de bestemmingsverandering tot woning. Monumentencommissie reageert uiteindelijk positief op het ontwerp van de nieuwe entree in dit kleinere Bleijspand. Monumentenvergunning aangevraagd.

Grote Oost 28 (beeldbepalend)

Pand wordt binnenkort betrokken door Hoorns Stichting Beeldende Kunst. Plan voor uitbreiding op de begane grond en voor het inrichten met appartementen op de verdiepingen.

Grote Oost 29 (rijksmonument)

Planologische vrijstelling verleend voor verbouw garage en berging aan de kant van de Trommelstraat (ooit een stadsgracht); wijzigen gevel en uitbreiding berging is akkoord.

Grote Oost 58-60-62 (rijksmonument)

Kwaad van de bonte knaagkever bestreden met de z.g. verhittingsmethode: zie elders in dit nummer. Oud Hoorn is bereid bij te dragen in de kosten: één van de jubileumactiviteiten in het kader van het 90-jarig bestaan in 2007. Monumentenvergunning verleend voor het aanbrengen van gebrandschilderde achterzetramen.

Grote Oost 98-100

De monumentencommissie adviseert positief op het verzoek tot het uitwerken van een voorstel tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Holenweg

Inbrei-locatie op de plaats van de huidige Philipsofstallen; supermarkt op het terrein van transporteur Groot. Daarnaast plan voor

tachtig woningen op datzelfde terrein. Hoe staat het met de uitvoering?

Hoofd

Hoofdtoren met Houten Hoofd zijn rijksmonumenten. Oud Hoorn vraagt zich af wanneer de gemeente nu eens begint met de versobering van deze historische locatie in het havengebied? Het politieke draagvlak daarvoor was aanwezig eind vorige eeuw. Waar hangt dit op?

Italiaanse Zeedijk 34

Italiaanse Zeedijk 34

Door brand verwoest karakteristiek pand in oude glorie hersteld.

Jeudje 10

(gemeentelijk monument)

Monumentenvergunning verleend.

Johan Messchaertstraat 3

Het Horizon College heeft dit pand verkocht aan een projectontwikkelaar. Deze bouwt het liefst een woontoren op deze kwetsbare plaats.

Oud Hoorn heeft zich van meet af

aan verzet tegen sloop van het huidige schoolgebouwtje, de vroegere Margriet/VGLO-school.

De schoolbestemming is in ieder geval nog voor de komende twee jaar veilig gesteld.

Deze locatie krijgt uiteindelijk een 'inbrei-bestemming', zij het op de B-lijst.

Julianapark

Oud Hoorn werpt het idee van een aanlegsteiger van 140 meter langs het park verre van zich.

Keern

Vele grafmonumenten van oude Hoornse families liggen er verval- len bij. Actie gevraagd.

De gemeente Hoorn heeft de gra- ven beschreven, maar neemt ver- der geen initiatief. Is er niet een raadslid, dat zijn nek wil uitsteken ten behoeve van de algehele revita- lisering van deze kwetsbare plek? Oud Hoorn heeft gepleit voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Kerkplein 12

(gemeentelijk monument)

Monumentenvergunning aange- vraagd voor verbouwing.

Kerkplein 20

(beeldbepalend)

Plan voor wijzigen van de voorge- vel en het plaatsen van een dakka- pel.

Kerkplein 26

Plan voor het gedeeltelijk verbou- wen van garage/woning tot appar- tement.

Kerkplein 33 (Grote Kerk)

Monumentenvergunning verleend voor het aanbrengen van hekwer- ken.

Planologische vrijstelling overwo- gen voor het plaatsen van twee openbare toiletten. Kunnen deze aanfluitingen in het stadsbeeld niet

een minder opvallende uitstraling hebben?

Kerkstraat 6

(rijksmonument)

Monumentenvergunning aange- vraagd.

Kleine Noord 44

Monumentenvergunning voor verbouw afgegeven. Herziene pui niet akkoord.

Kleine Oost-Willemsweg

Het hekwerk rond de z.g. Beatrix'- kroningsboom staat er slecht bij. Ook verdienen de soortgelijke hekwerken in het Noorder- en Oosterplantsoen meer aandacht van de beheerder van de openbare ruimte.

Koepoortsweg 73

(gemeentelijk monument)

"Statig bakstenen woonhuis met dwarskap (schilddak); voorgevel begin twintigste eeuw (voor ouder pand?) vijf travéeën breed. Boven middenpartij onder kroonlijst alliantiewapens met het jaartal 1746. Harmonisch pand met typi- sche neo-ornamentering en van architectonische en historische waarde" aldus de monumenten- beschrijving.

Stichting Stadsherstel heeft het pand aangekocht en zal het restau- reren.

Koewijzend 4

(gemeentelijk monument)

Het initiatief te komen tot het behoud van de fruitkassen als onderdeel van een Fruitmuseum wordt door Oud Hoorn onder- steund.

Korte Achterstraat 4

(rijksmonument)

Monumentenvergunning aange- vraagd voor de verbouwing van het Weeshuiscomplex.

Lange Kerkstraat 11 (rijksmonument)

Monumentencommissie kan zich vinden in het herstelplan na de brand.

Lange Kerkstraat 23 t/m 27

Plan tot verbouwen van twee panden tot woon- en winkelruimten.

Leliestraat

Leliestraat

Schandalig verwaarloosde straat midden in het hart van de monumentale stad. Nog steeds is er niets te merken van het resultaat van de opdracht van de Hoornse raad aan architect en buurtbewoners tot overleg. Nog geen bouwvergunning verleend en de verloedering gaat maar door.

Liornestraat/Joh. Poststraat

Plan is nog steeds om het complex van het voormalige TSH-gebouw om te zetten tot een nieuw wijkcentrum met 80 tot 100 woningen (op de B-lijst van de inbrei-locaties) plus nieuw onderkomen voor het OrthoPedagogisch Diensten-Centrum; deel van het gemeentelijk monument dreigt daarvoor te

moeten wijken. De praktijklokalen met het gezaagte dak zouden moeten worden gesloopt voor 30 tot 40 jongerenwoningen. Oud Hoorn blijft zich hiertegen fel verzetten. Zie ook de rubriek: Van de bestuurstafel.

Onder de Boompjes/ Ged. Turfhaven

Er is gesnoeid maar nog niet drastisch genoeg. De historische waterstructuur van Onder de Boompjes naar de Gedempte Turfhaven kan nog beter zichtbaar worden gemaakt. Er worden 10 bomen geroid in verband met de herstelwerkzaamheden aan de kademuur. Sloopvergunning verleend voor het slopen van de walmuur (Weeshuistuin).

Munnickenveld

Eén van Hoorns fraaiste stadsbeelden wordt nog steeds ontsierd door parkeerplaatsen met autoblik. Wanneer treedt de gemeente in overleg met de bewoners om te praten over alternatieve parkeeroplossingen?

Nieuwland 38/ Koepoortplein

Plan voor plaatsen van markiezen. Een jammerlijke ontwikkeling.

Nieuwstraat 9/BO

Voormalige winkelpassage van de Blauwe Steen. Tien tweekamerappartementen gerealiseerd met daaronder winkelruimten. De weer gesloten gevelwand doet goed aan.

Nieuwstraat/Wisselstraat

Er hebben zich de afgelopen jaren goede ontwikkelingen voorgedaan in dit gebied: herinrichting, restauraties, nieuwe bestemmingen. De Nieuwstraat heeft aan uitstraling gewonnen. Poortje uit 1603 blijft evenwel schreeuwen om een opknappbeurt. Begin negentiger jaren

zijn twaalf monumentale poortjes gerestaureerd. Na 10 jaar zouden de poortjes opnieuw worden aangepakt. Waar blijft onze hoeder over onze monumentale omgeving?

Nieuwstraat 12

Na uitvoering werkzaamheden in de winkelruimte op de begane grond, ziet de toegangspartij van de erboven gelegen woning, Nieuwstraat 12, er niet uit. Gemeente en aannemer mogen daar aandacht aan besteden.

Onder de Boompjes 21 (rijksmonument)

Voegwerk hersteld in dit Oud Hoorn-pand waardoor de tweelinggevels weer als nieuw staan te gloriëren in het stadsbeeld. Pand zelf verkeert in slechte staat van onderhoud. Er komt een stuclaag op de linker zijgevel. Daarnaast wordt er een nooduitgang aangebracht naar het terrein van Intermaris aan de achterzijde van Onder de Boompjes 20. De Stichting Stads-herstel praat met de gemeente over overname.

Oostereiland

Het heeft er alle schijn van dat het nieuwe college van B&W alle ideeën die in de vorige collegeperiode zijn ontwikkeld en onderzocht naar de prullenmand heeft verwezen. Alle opties lijken opnieuw open, gelet op de ideeënbeurs over de toekomstige ontwikkeling in Het Park. Oud Hoorn heeft de gemeente schriftelijk haar voorlopige standpunt meegedeeld. Vorige keer vroegen we ons af of een brugverbinding tussen het Visserseiland en het Oostereiland verwerpelijker is. Ja, die is verwerpelijker. Daardoor zou de oplossing van het verkeersprobleem voor het Oostereiland worden afgewenteld op de bewoners van het Vissers-eiland. Wij blijven ons afvragen of

er op dit moment wel een probleem voor Hoorn is. Zou het niet beter zijn wanneer het eiland in handen van het rijk blijft? Zie verder de rubriek: Van de bestuursta- fel en artikel pag. 135.

Oosterplantsoen (rijksmonument)

Oud Hoorn heeft zich tevergeefs verzet tegen verdere aantasting van het rijksmonument. Ook het ver- plaatsen van de kiosk plus dames- toilet naar gene zijde van de straat vindt in de ogen van het college geen genade. Gedoogbeleid leidt altijd tot narigheid, dat is inmid- dels wel gebleken. Oud-Hoorn heeft echter het moede hoofd in de schoot gelegd. Zie ook: Van de bestuursta- fel.

Opperweg (tussen het bedrijventerrein Hoorn 80 en Schellinkhout)

Oud Hoorn verzet zich tegen de plaatsing van drie windturbines van 125 meter hoog. Langzaam maar zeker wordt duidelijk dat er in Drechterland geen politiek draagvlak is voor deze ontwikke- ling. De initiatiefnemer zet even- wel door.

Schelphoek

Oude Doelenkade

Ottobrug gerestaureerd.

Pakhuisstraat

De Publicatiestichting Bas Baltus krijgt van de Vereniging Oud Hoorn een eigen opslagplaats voor haar boekenvoorraad op de voor- malige verenigingszolder. Een kleine verbouwing is daarvoor nodig.

Pakhuisstraat 2

Markante woning verbouwd. Kapconstructie uitgebreid.

Proostensteeg 22

Plan voor het wijzigen van de gevel, het wijzigen van de indeling van de eerste verdieping en het plaatsen van dakramen.

Provinciale weg N506

Met toepassing van art. 19 lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Orde- ning is vrijstelling verleend voor de realisering van een semi-overdekte kunstijsbaan met bijbehorende ontsluitingsstructuur: een giga dubbel-rotonde plus de aanleg van de aansluitingsweg op de Bobel- dijkerweg/Keern in het gebied van de Blauwe Berg.

Ramen 18-20 / Arminiaanse Glop

Tussen deze rijksmonumenten loopt de oude historische doodlo- pende straat/steeg het Arminiaan- se Glop in dit voormalige schuil- kerkgebied. De bewoners willen de steeg afsluiten in verband met 'de overlast door allerlei gespuis'. De gemeente wees het afsluitingsver- zoek af, maar de bewoners vonden wel gehoor in hun beroep bij de provincie. Ook de Haarlemse bestuursrechter steunde het afslui- tingsverzoek. Oud Hoorn steunt de gemeente Hoorn in haar strijd deze historische plek open te hou-

Pakhuisstraat 2

den. De gemeente is eigenaar van dit openbaar gebied. De Raad van State heeft uitgesproken, dat het Arminiaanse Glop niet afgesloten mag worden.

Rode Steen

Monumentencommissie adviseert positief over de plaatsing van een urilift (plasplek) op de kop van het plein; planologische vrijstelling overwogen.

Schelphoek - Westfriese Omringdijk (provinciaal monument)

Voorontwerp bestemmingsplan ingediend: bedrijventerrein en nieuwe jachthaven: plan voor 500 nieuwe ligplaatsen met een uitbreidingsmogelijkheid naar 800, een nautisch kwartier met de mogelijkheid van groepsaccommodatie, zoveel mogelijk drijvend uitgevoerd.

Tevens een plan voor 25 waterwoningen. Oud Hoorn heeft de gemeente in een brief haar opvattingen over het plan voor een nieuwe jachthaven kenbaar gemaakt.

Zie de rubriek: Van de bestuurstafel en www.oudhoorn.nl

Slapershaven

Hoorns unieke overtuinen (die aan het Dal zijn er nog!) zijn getransformeerd in openbaar groen. Weer stukje stadshistorie teloor gegaan.

Stationsplein 1

Monumentencommissie wijst de plaatsing van een geldautomaat in de voorgevel af.

Vale Hen/Dubbele Buurt

Ook over de beoogde ontwikkelingen in dit gebied – het z.g. plan Soeters – horen we niets meer. Oud Hoorn vraagt het gemeentebestuur naar de stand van zaken.

Veemarkt

Slecht verzorgde staat van onderhoud van het electriciteitsgebouwtje signaleerd.

Wabenstraat

Het complex van het Streekziekenhuis maakt plaats voor het nieuwe woondomein: de Streektuinen. Het plan bestaat uit de realisering van 300 woningen en appartementen in deze ‘inbreilocatie’.

Weeshuiscomplex - hoek Korte Achterstraat (rijksmonument)

Het plan van Intermaris – zie het vorige kwartaalblad – vindt vrij algemeen bijval. De realisering is hoogst noodzakelijk, maar zal nog wel even op zich laten wachten.

Westerdijk (provinciaal monument)

De politieke partijen – “roept u maar” – formuleerden 19 richtinggevende uitspraken voor de Westerdijk als promenade met een boulevard-uitstraling. Het pad moest o.a. tweemaal zo breed worden, dient te worden aangekleed met historische lantaarns (die zijn er nu wel genoeg in de oude stad),

vier steigers om te zwemmen en aan te meren. Wie gaat dat betalen?

Westerdijk 47A - voormalige schouwburglocatie

Alleenstaand karakteristiek pand met plat dak (nog steeds!) wacht op de ontwikkelingen op het braakliggend terrein van de oude schouwburg, in het z.g. gat van Hansen. Opgraving aldaar heeft nieuwe gegevens opgeleverd over het oude dijk- en slotenverloop. Nog steeds gelden de oorspronkelijke gemeentelijke uitgangspunten: er komt woningbouw met een dag-horecavestiging op deze toplocatie. De plannen van De Peijler Vastgoed zijn gepresenteerd. Zie verder in: Van de bestuurstafel.

Westerdijk 48

Met de bouw van een nieuw huis in de karakteristieke gevelwand is een begin gemaakt.

Wisselstraat, bibliotheek

Aandacht van de monumentencommissie is nodig voor de airco's.

Zon 11

Een welhaast structurele dissonant van verwaarlozing in een opgeknapte omgeving.

Veemarkt met verwaarloosd electriciteitsgebouwtje

Toch reacties op foto gaslevering Wijdenes

Frans Zack

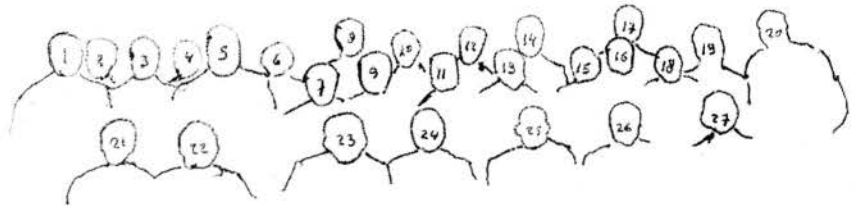
De groepsfoto die gemaakt werd bij de start van de gaslevering door Hoorn aan Wijdenes heeft aardig wat losgemaakt. Wij hadden gevraagd om namen van de 27 afgebeelde personen. Zelf kwamen wij niet verder dan de heer E.J.M. Stumpel, toenmalig wethouder van Hoorn. In eerste instantie kregen wij alleen reacties op de naam van de afgebeelde burgemeester. Deze bleek niet de heer Palenstijn te zijn maar de heer De Goede.

Inmiddels zijn er reacties binnen gekomen van mevrouw H. ter Hofstede-De Hart en de heer P. Baas, beiden uit Hoorn. Deze reacties vormen de aanleiding dat wij nogmaals uitvoerig terugkomen op deze foto die toch wel uniek genoemd mag worden. Mevrouw H. ter Hofstede-De Hart heeft de moeite genomen de foto en de afgebeelde personen uitvoerig te omschrijven. Zij schrijft:

'Na bestudering van de foto in uw kwartaalblad nr. 2 betreffende de gaslevering aan Wijdenes en geplaatst bij het stukje over Sophie Bronsveld-Vitringa, herkende ik de grootouders van mijn overleden man, K. ter Hofstede.

Zijn grootvader, H. ter Hofstede, genoemd Jaap 1, maakte deel uit van de gemeenteraad in Wijdenes voor de partij Gemeentebelangen. Voor de andere personen ben ik te rade gegaan bij mijn zwager, de heer P. Ham Czn, 90 jaar en kenner van de Wijdenesser dorpsgemeenschap. Hij gaf mij de volgende informatie, zie ter verduidelijking bijgesloten schema. Het gemeentebestuur van Wijdenes was bijna voltallig vertegenwoordigd. Ook de dames van de raadsleden waren uitgenodigd.

Hopelijk u voldoende geïnfor-

meerd te hebben, dankzij mijn zwager P. Ham Czn., teken ik met vriendelijke groeten: H. ter Hofstede-De Hart.

Zoals ook Henk Saaltink dat deed bij zijn rubriek 'Men vraagt ons' hebben wij een schetsje gemaakt van de afgebeelde personen en ze genummerd van 1 tot 27. In deze volgorde: 1. J. Dijkman, echtgenoot van nr. 18, mevr. Dijkman-Bronner, raadslid. Nrs. 2 en 4: ambtenaren ter secretarie, de heren Krone en Honijk. Nr. 3: C. Ham, vader van P. Ham Czn. die de zwager is van mevr. Ter Hofstede. De heer C. Ham was wethouder voor de S.D.A.P. Nr. 5: burgemeester De Goede, een omstreden figuur. Nr. 6: mevr. Luyt, echtgenote van nr. 10, wethouder en loco. Nr. 7: Mevr. Bruin-Ham, echtgenote van nr. 20, K. Bruin, raadslid Gemeentebelangen. Nrs. 9 en 11: Grietje

Bruin en Geer Leegwater, dienststers en voor de gelegenheid getooid met de Westfriese kap. Nr. 8: 'Boer' Molenaar, raadslid. Nr. 12: onbekend. Nr. 13: Jb. Ter Hofstede (Jaap 1) raadslid voor Gemeentebelangen. Nr. 14: onbekend. Nr. 15: Mevr. De Goede, burgemeestersvrouw. Nrs. 16 en 17: onbekend. Zittend: nr. 21: Trijntje ter Hofstede-Kooiman. Nr. 22: onbekend. Nr. 23: volgens P. Ham is dit de heer Stumpel. Nr. 24: vermoedelijk de heer Hendriks, raadslid te Hoorn. Nrs. 25 en 26: onbekend. Nr. 27: zoals aangenomen mevrouw Sophie Bronsveld-Vitringa, raadslid te Hoorn.

Tot zover de bijdrage van mevrouw H. ter Hofstede-De Hart. Opgemerkt moet worden dat nr. 19. staande en tweede van rechts, absoluut de heer E. J. M. Stumpel is. Wie dus nr. 23 is, blijft nog even een raadsel.

Het grappige bij de binnengekomen reacties is dat de heer Pieter Baas te rade is gegaan bij zijn opa: de 90-jarige Piet Ham. De heer Ham woont nog zelfstandig al gaat zijn gezondheid wel wat achteruit. Deze heer Ham is dus de zwager van mevr. Ter Hofstede-De Hart en de opa van de heer Baas. De gegevens die de heer Baas heeft opgegeven komen daarom overeen met de reactie van mevrouw Ter Hofstede. Wij bedanken de inzenders van harte voor de moeite die zij hebben willen nemen om de afgebeelde personen uit de vertelheid te halen.

Ook kwam er nog een reactie binnen van de secretaris van de Historische Vereniging 'Suyder Kogge', de heer Jaap Boon. De heer Boon schrijft: "In uw blad Oud Hoorn van 15-6-2006 is een foto geplaatst op bladzijde 73 met een foutief onderschrift. De burgemeester op deze foto is niet de heer Palestijn maar burgemeester G. J. de Goede en deze staat 5e van links en voorzien van ketting. Mogelijk kunt u dit recht zetten in een volgende publicatie."

De informatie die wij over de naam van de burgemeester ontvingen was juist afkomstig van de His-

torische Vereniging Suyder Kogge. In eerste instantie wist men ons daar slechts te vertellen dat het om burgemeester Palestijn ging. Het onderschrift was dus niet fout: alleen over de naam van de burgemeester waren wij foutief geïnformeerd.

Om uw herinnering op te frissen opnieuw de foto met het gemeentebestuur van Wijdenes en een afvaardiging van het gemeentebestuur van Hoorn. De foto werd gemaakt toen de gemeente Hoorn van start ging met gaslevering aan Wijdenes hetgeen in 1927 tot stand kwam.

Uit de Pakhuiswinkel

In het kwartaalblad van september j.l. zijn we begonnen met deze nieuwe rubriek. Uit de reacties blijkt dat dit initiatief op prijs wordt gesteld. Vooral met het oog op de komende feestdagen willen wij de volgende nieuwe uitgaven onder uw aandacht brengen.

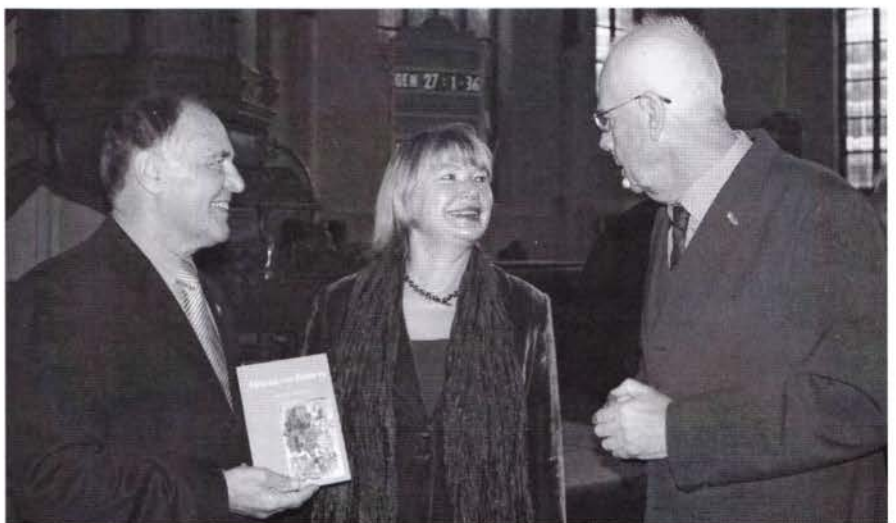
1. De overbekende kalender van 2007 ligt weer in de winkel. Deze kalender heeft als thema 'De architectuur in Hoorn van 1965-2005'. De prijs bedraagt € 12.50. Helaas kan de kalender niet worden toegezonden i.v.m. de afmetingen. De meeste brievenbussen zijn hier niet op berekend.
2. Op 9 november j.l. is het boek 'Maria in Hoorn' van drs. J. P. H. van der Knaap in de reeks van de Publicatiestichting Bas Baltus uitgekomen. De rijk geïllustreerde uitgave vestigt op bijzondere wijze de aandacht op de plaats van Maria in Hoorn, in mirakelen en legenden, naar waarheid en waarschijnlijkheid. De prijs bedraagt € 7.50.
3. De bekende auteur Hans Rijs-

wijk heeft samen met de Hoornse fotograaf Klaas Laan een nieuw fotoboek samengesteld. 'Luchtig verpakt' zoals het boek is getiteld bevat luchtfoto's anno 2006 van de hele stad Hoorn inclusief de nieuwe woonwijk Bangert en Oosterpolder. (Zie het uitgebreide artikel verder in dit kwartaalblad).

Henk Halsema

Voor de echte liefhebber een ware must. De prijs bedraagt € 27.50.

Bij telefonische bestelling, toezending na overmaking van het bedrag vermeerderd met de portokosten op postgiro 2144888. Ook kunt u op dezelfde basis bestellen op e-mailadres: www.oudhoorn.nl/cms/

Op donderdag 9 november j.l. werd het eerste exemplaar van het boek 'Maria in Hoorn' overhandigd aan mevr. Cecilia G. van Weel-Niessen, wethouder in Hoorn. Rechts de auteur van het boek: drs. J. P. H. van der Knaap. Links is het John Lamers, de schrijver van het voorwoord, die het nieuwe boek toont.

Men vraagt ons

Femke Uiterwijk

Foto 1. Speeltuin Zon en Vreugd aan de Westerdijk op de plaats waar nu de nieuwe Parkschouwburg is gevestigd.

Er kwamen twee reacties binnen op de foto's van Henk Halsema in het vorige kwartaalblad van 15 september j.l. Op bladzijde 128 staat een foto van een groep kinderen in de speeltuin 'Zon en Vreugd' aan de Westerdijk zo'n vijftig jaar geleden. Wanneer de speeltuin verdwenen is, weet ik niet precies. Ik dacht eind jaren zestig. Namen van de kinderen op die foto heb ik niet gekregen, maar Willy Spel-Nannings deed wel de hiernavolgende tekst in mijn brievenbus:

"Ik las het stukje van de speeltuin in de vorige rubriek van het kwartaalblad. Nu, ook ik heb daar veel herinneringen aan! Zo gauw we uit school kwamen, gingen we met z'n allen naar de speel-

tuin. Onze moeder had dan broodjes en limonade mee. Ook mevrouw Anny Wester was daar altijd met haar kinderen. Anny was een vriendin van mijn moeder. Ze kwam veel bij ons thuis kaarten. De speeltuin lag aan het IJsselmeer; je kon er zo inlopen en zwemmen en dat deden we dan ook. Het was op een middag, dat er veel moeders met kinderen waren. Ze gingen allemaal pootje baden en alle schoenen lagen op een hoop. Mijn kleine broertje gooide alle schoenen te water. Mijn moeder, mevrouw Nannings en Anny Wester schrokken en zeiden: "wie alle schoenen met ons uit het water haalt, krijgt een ijsje, want in die tijd waren schoenen erg duur."

Ook was er een Engelse schommel. Zo-

eentje, die heen en weer ging. Mijn broer Wim zat er ook op en ineens vloog hij er door de snelheid van dat ding af en een stukje verderop kwam hij terecht met waarschijnlijk een hersenschudding.

Ook kon je via de speeltuin, aan het einde, naar het Witte Badhuis. Dan moest je een klein stukje door het water en kon je gratis binnen glippen. Dat deden veel jongens!

Bij binnenkomst van de speeltuin had je aan de linkerkant een wasbakje met een kraantje. Daar kwam een heel dun straaltje water uit. Het duurde heel lang, voordat je je kroesje vol had, want om Willem – zo noemde iedereen hem – was heel erg zuinig met het water. Hij was de beheerder van de speeltuin. Het was een klein mannetje en als het bijna

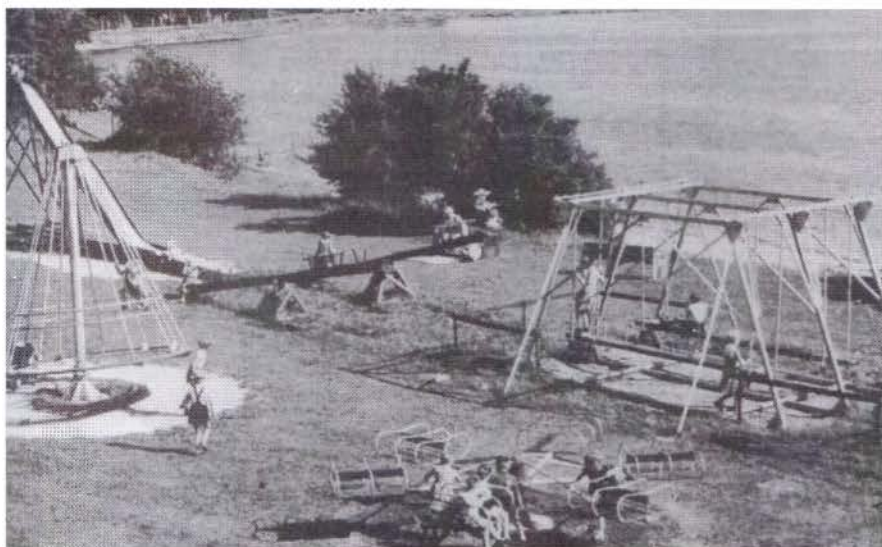

Foto 2. Speeltuin Zon en Vreugd.

zes uur was, mocht je om de beurt de bel luiden. Dan liep je met de bel in je hand door de speeltuin, want om zes uur ging het ijzeren hek dicht.

Ook vlakbij, op het Breed, was een snoepwinkel. Daar gingen we vaak snoep kopen.

Helaas is er niks meer van over, van dat stukje nostalgie: de speeltuin. Maar nu is het ook wel mooi, met de nieuwe schouwburg. Nu, dit was mijn verhaal."

Van Jan Plukkel kreeg ik twee foto's, die een overzicht van de speeltuin geven. Foto 2 laat de speeltoestellen met kinderen zien richting IJsselmeer. Foto 1 is genomen richting Breed/Vale Hen. De houten schutting links scheidt het terrein van de speeltuin van dat van het Witte Badhuis. Willy Spel vertelt het hierboven al: als je een eindje door het water om de schutting heen liep, kon je je zo, zonder te betalen, verder vermaken in het Badhuis.

Silf Klijn reageerde op de klassefoto, die op bladzijde 129 staat afgedrukt. Het gaat om een klas van de St. Jozefschool in 1951, met als onderwijzer, meester Schoof. De namen die Henk Halsema al wist, staan niet vet gedrukt. De

namen, die Silf Klijn nu opgeeft, staan zwart gedrukt.

Bovenste rij: 1. Hans Keet, 2. Theo Hofland, 3. Freek Hart, 4. **Piet Knijn** 5. Henk Halsema, 6. **Jan Saan**, 7. ?, 8. **Jan Boxmeer**, 9. **Jan Bakker**, 10. ?, 11. Kees Reus, 12. **Silf Klijn**.

Tweede rij: 1. **Simon Bruins**, 2. Leo Rijpkema, 3. Jan Schagen, 4. **Piet Nooy**, 5. **Jan Ligthart**, 6. **Piet Hendriks**, 7. **Hans Beekman**. 8. ?

Derde rij van boven: 1. **Nico Slijkerman**, 2. **Nico Baas**, 3. **Peter Groot**, 4.? Lippits, 5. Martin Brozius, 6. ?

Vierde rij van boven, op de knieën: 1. **Kees Bijman**, 2.?, 3. **Luuk Noorman**, 4. **Cees Karels**, 5. Muus Groot, 6. ? Kenter.

Een uitgebreide reactie van Peter Groot op dezelfde klassenfoto volgt hieronder. De twee heren verschillen op enkele punten van mening.

Beste Redactie van Oud Hoorn,

Tot mijn grote verrassing trof ik in Oud Hoorn van sept. jl. een foto van mijn klas van de Jozefschool aan het Achterom. Het is dezelfde foto die ik enige jaren geleden op

de website van Schoolbank.nl heb gezet. Ik ben in het bezit van deze foto gekomen tijdens de reünie die al weer veel jaren geleden gehouden is. Aanleiding voor de reünie was het sluiten van de school, die naar ik geloof, inmiddels een jongens en meisjesschool was geworden.

Wat de foto betreft moet ik iets recht zetten. De foto is niet genomen door meester Schoof maar door meester Poot bij de ingang aan de zijkant (naast het weeshuis). Meester Poot maakte van zijn klas elk jaar een foto waar je, voor zover ik weet, als leerling geen exemplaar van kon kopen. Meester Poot woonde op de Koepoortsweg hoek Tweeboomlaan en had de 5e klas. Op de foto staat de 5e klas 1952-'53. De foto is dus niet gemaakt in 1951.

De meeste namen kan ik mij nog herinneren. Dit zijn achtereenvolgens vanaf de bovenste rij:

1. Hans Keet van de Koepoortsweg. Zijn vader was van Brink & Keet op het Kleine Noord.
2. Theo (Tees) Hofland van het Achterom; hoek Nieuw Steeg. Zijn vader was chauffeur, naar ik meen bij de Naco.
3. Freek Hart van de Gasfabriekstaat.
4. Bert Veldboer woonde eerst in de Baanstraat en later op het Nieuwe Noord boven Rein Groot waar zijn vader werkte. Door hem raakte ik in datzelfde schooljaar verslingerd aan de boekjes van Eric de Noorman.
5. Henk Halsema. Een beetje skinny voor de zoon van een banketbakker.
6. Jan Saan heeft in hetzelfde elftal bij Always Forward als ik gevoetbald. Zijn broer was Tonnie die een paar klassen hoger zat en door de kinderen

op handen gedragen werd omdat hij klein en altijd haantje de voorste was.

7. Onbekend heeft maar kort op de school gezeten; kwam uit het havenkwartier.
8. Jan van Bocksmeer van de boekhandel (Bouman) op de Veemarkt.
9. Jan Bakker van de Tweeboomlaan. Vader werkte bij V&D.
10. Hans Deen; zijn vader had een slagerij in de Lange Kerkstraat. Ook met hem heb ik bij Always Forward gevoetbald.
11. Kees Reus van het ABC.
12. Met Silf Klijn heb ik in de jaren zestig Westfriesland onveilig gemaakt.

Rij 2:

1. Simon Bruins. De langste van de klas en ook een voetballer.
2. Leo Rijpkema woonde volgens mij ergens voorbij de spoorbommels (is dat Hoorns?) van het Keern.
3. Jan Schagen van het Nieuwland zat in de 2e klas van MULO naast mij.
4. Piet Nooij de oprichter van de Fats Domino Fanclub. Daar heb ik nog vaak platen mee gedraaid bij hem thuis op de Koepoortsweg. De 3e jongen die daaraan meedeed was Gerard Beemsterboer maar die zat niet bij ons in de klas; staat dus niet op de foto.
5. Jan Ligthart van de kolenhandel woonde op het Dal en was vele jaren mijn vriendje. Wij speelden vaak Monopoly.
6. Onbekend; was de kleinste van de klas.
7. Hans Beekman woonde tijdelijk in de Baanstraat. Kwam in dat jaar op onze school uit wat toen nog Nederlands-Indië heette en kon prachtig tekenen.
8. Ko Heideman van de modezaak in de Nieuwsteeg.

Rij 3:

1. Nico Slijkerman woonde later op het Kleine Noord maar in dat jaar naar ik meen nog op het Grote Oost.
2. Nico Baa(r)s had een prachtig indianenboek van Fritz Steuben dat ik mocht lenen van hem.
3. Peter Groot. Mijn vader werkte bij de 'natte' Schermer op het Kleine Noord en ik woonde op de Veemarkt.
4. Wim Lippits. Zijn vader was meester in de andere 5e klas. Het 2e halfjaar van de 6e klas zat ik naast hem in de bank.
5. Martien Brozius is iedereen bekend.
6. Peter Verberne van de Koepoortsweg had duidelijk de witte haren. Later de ster van Always Forward 1.

Rij 4:

1. Kees Bijman van de groenteman op de Drieboomlaan.
2. Sjaak van Dulmen deed zijn Eerste Communie in een bolderkar omdat hij zijn been had gebroken.
3. Luuk Noorman van der Dussen woonde aan de Ramen en zijn vader was rector aan het Werenfridus Lyceum
4. Cor Karels woonde in de Meerstraat en kon prachtig zingen. Haalde daarvoor bij meester Timmermans, die zangles gaf, altijd het hoogste cijfer.
5. Sjaak Overbeek van de Drieboomlaan.
6. Tinus Broers woonde in het havengebied.
7. Jan Koomen woonde in de Muntstraat en op de Mulo heb ik nog veel met hem opgetrokken.

Rij 5:

1. Willem de Vries van de bakker in de Grote Havensteeg. Heeft

de school, i.v.m. verhuizing van het gezin, vroegtijdig verlaten.

2. George Brozius; was met Jan Koomen mijn schoolmaatje op de Mulo.
3. Martin Hoving woonde op de Lambert Melisweg. Zijn vader was directeur van de Krententuin. Naast hem zat ik in de eerste helft van de 6e klas bij meester Rozemeijer.
4. Leo (Pogge) Lievens woonde op de Drieboomlaan en zijn vader was politieagent maar niet in Hoorn.
5. Muus Groot woonde op het Keern. Zijn vader werkte bij de 'droge' Schermer.
6. Kees Kenter woonde in de buurt van de Appellaven.

Ik hoop dat ik hiermee een bijdrage aan de speurtocht naar namen heb kunnen geven. Ik beschik overigens ook nog, dank zij eerder genoemde reünie, over een foto van de leerkrachten in die tijd.

Vr.gr

Peter Groot
Willem Klooslaan 22
2182 VM Hillegom
e-mail:
www.pamgroot@home.uni-one.nl

Wie nog iets weet te vertellen over de speeltuin, het Witte Badhuis of de kinderen, die op die foto's te zien zijn, nodig ik van harte uit, mij dat per post, per email of te voet te doen toekomen.

Mijn e-mailadres is:
femkeuiterwijk@hetnet.nl.

Het postadres is: Geldersesteeg 27, 1621 LA.

U mag copij ook altijd in de bus gooien van het O.I.Pakhuis of het afgeven als de winkel open is. (zie colofon).

Lezers schrijven

Geachte redactie,

Met plezier las ik het artikel in het kwartaalblad nr. 3 over Hoornse waterpompen, -kelders en -putten van H. Overbeek. Door dit artikel kwamen bij mij herinneringen boven aan de twee waterputten, die zich op het plaatsje achter mijn geboortehuis (Ged. Turfhaven 32) bevonden. Deze twee waterbakken waren, zoals beschreven in het artikel, afgedekt met hardstenen dekstenen met daarin een opening, die werd afgesloten met een metaalen deksel, ongeveer zoals op foto 11 staat afgebeeld. Voor zover ik dat van mijn vader destijds heb begrepen, is er bij deze bakken nooit gebruik gemaakt van een pomp, maar werd het water uitsluitend opgeschept met een aker. Ook hier was er in één waterbak schoon water en bevatte de andere bak uitsluitend ongezuiverd water. In mijn jeugd werd er uit de eerstgenoemde put met een aker schoon water geschept om mee te schrobben, de ramen te lappen en naar ik mij meen te herinneren, werd dit water ook gebruikt als was- en spoelwater bij de wekelijkse was. Bij een verbouwing in de beginjaren '70 is het plaatsje volgebouwd en zijn beide putten met zand gevuld en onder de nieuwe betonvloer verdwenen. Mijn hele jeugd stond er op zolder een waterfilter van zwaar aardewerk, waarvan hierbij een afbeelding. Kennelijk kon mijn vader daar geen afstand van doen en zodoende is deze filter bewaard gebleven. Na zijn overlijden kwam deze filter in mijn bezit en heb ik hem als ornament in de tuin geplaatst. Inmiddels is hij, ook als ornament,

naar de tuin van mijn zoon verhuisd. Mijn vader vertelde mij, dat in zijn jeugd deze filter in de keuken stond en gebruikt werd om het drinkwater extra te zuiveren. Toen in 1913 de waterleiding werd aangelegd is de filter in onbruik geraakt, maar gelukkig wel bewaard gebleven. Omdat er in het artikel wel de werking van een pomp wordt beschreven en geen informatie over de waterfilter wordt gegeven, volgt hier een korte beschrijving van de vorm van de filter en de werking ervan, zoals die door mijn vader aan mij is verteld. De filter is 48 cm. hoog en heeft een doorsnee van 26 cm. De inhoud bestaat uit drie compartimenten: het bovenste deel waarin een aker water wordt gestort, is 16 cm. hoog. Vervolgens wordt het water gefilterd, doordat het door de koolstof zakt, dat in het middelste deel zit. Dit gedeelte is ook 16 cm. hoog. Uiteindelijk komt het water in het onderste gedeelte, het

Beste redactie,

Met plezier lezen wij oud-inwoners nog steeds het kwartaalblad. Een opmerking over het aardige waterpompen-artikel. Het huisnummer bij de hardstenen stoepomp op 't Groote Oost (we schrijven dat Groote als eigenaam nog altijd graag met dubbel oo, maar de Gemeente heeft dat gebruik met de nieuwe straatnaambordjes niet voortgezet) klopt niet. En we kunnen het weten; we hebben jaren in Het huis met de Put (dialectisch 'pet', zie het gevelornament boven de mooie deurpartij)

reservoir, terecht. Dit gedeelte is 15 cm. hoog. Door middel van een kraantje kan het drinkwater worden afgetapt.

Met vriendelijke groet,

H. Schuld, Grote Beer 16, Hoorn,
henri.schuld@planet.nl

gewoond. Volgens overlevering is het huis gebouwd door de familie Pet in 1772.

Met vriendelijke groeten, Joke en Jan Reinders. Schellinkhout

De klacht van de pomp

Hier is mijn huis, hier is mijn stek. Al sta ik nu al jaren droog, toch houd ik de traditie hoog van 't oude pand met 't hek.

De schrijver heeft 't niet goed gezien (dat had ik niet verwacht) hij zet mij neer op nummer acht, maar 'k woon op nummer tien!

Het documentatiecentrum van Oud Hoorn

Augustus 2006 t/m oktober 2006

Christ Stoffelen

Deze periode is het bestand van het documentatiecentrum van onze vereniging slechts in geringe mate uitgebreid. Ik vermeld allereerst een paar van de jongste aankopen. Het jaarboek 1997 van het Centraal Bureau voor Genealogie heb ik aangeschaft vanwege een voor onze stad zeer interessant artikel. Onder de titel 'De Hoornse wetsverzetting in 1618' behandelt Mevrouw A. M. W. Bulk-Bunschoten hier de politieke ingreep, die Prins Maurits uitvoerde in de samenstelling van de groep Hoornse vroedschapsleden en burgemeesters.

Onlangs heb ik één van de slechts vijfhonderd exemplaren van een facsimile-editie uit 2000 van een alleraardigst reisverslag uit 1816 aangeschaft. Dit boekwerk draagt de titel 'Karakterschetsen, zeden en gewoonten van Noord-Hollandse mannen en vrouwen, bijeenverzameld op eene reize door Noord-Holland in het jaar 1816.' Het betreft hier het verhaal

van de Engelse reiziger George Johnson en zijn reisgenoot, de Nederlandse schrijver Wilhelmus Kist. Hoorn komt hierin uitgebreid aan de orde. Zoals de titel al doet vermoeden, wordt in dit reisverslag meer aandacht besteed aan karakters, zeden en gewoonten van de bewoners van de steden en landstreken, dan aan de gebouwen en de landschappen die werden aangedaan.

Vervolgens nog even aandacht voor de schenkingen uit de afgelopen periode. Ik bedank de gulle gevers hartelijk. Mevrouw Urban-Vonk uit Hoorn schonk ons drie exemplaren van De Westfries, het orgaan van de West-Frieze-Styk, uit 1947 en 1956. Deze boekjes bevatten afleveringen van 'Fertelsels fan de styk-spain', wetenswaardigheden omtrent het Westfries verleden.

De heer Jaap Gersie verblijdde ons met een aantal exemplaren van het boek 'Frits ten Hagen, kunstschilder en portretminiaturist'. De heer

Gersie, gedurende 43 jaar de partner van Frits ten Hagen, had een belangrijk aandeel in de samenstelling, tekst en vormgeving van dit boek. Het boek verscheen in 2004, toen in het Westfries Museum de overzichtsexpositie 'Frits ten Hagen - 80 jaar' was. De schilder stierf dit jaar op 21 augustus, 82 jaar oud. Jan-Piet van der Knaap schonk ons weer een stapel interessant materiaal betreffende de geschiedenis van Hoorn. Hierbij bevinden zich onder andere twee door hemzelf geschreven artikelen, die nog van veel nut kunnen zijn. Het ene is getiteld 'De Verenigde Oost-Indische Compagnie ter Kamere Hoorn' en het andere 'De armenzorg te Hoorn in de jaren 1880-1890'. In het eerste artikel komen vooral de verrichtingen van de Kamer Hoorn van de V.O.C. aan de orde. In het tweede artikel geeft Jan-Piet eerst een tijdsbeeld van het agrarisch bedrijf in West-Friesland en de toestand in de gemeente Hoorn. Daarna bespreekt hij de coördinatie van de armenzorg in Hoorn en de daarbij betrokken instellingen.

Ook ontvingen wij het boekje 'Wat hewwe we d'r an? Particularisme en solidariteit in West-Friesland'. Dit is een uitgave van de stichting Vrienden van het Westfries Archief. Arie van Zoonen schreef het ter gelegenheid van de officiële opening van het nieuwe gebouw van het Westfries Archief op de Blauwe Berg.

Voor zover het laatste nieuws uit het documentatiecentrum. Voor vragen, opmerkingen, schenkingen en anderszins kunt u mij bellen op nummer 0229-235227.

'Luchtig verpakt' toont Hoorn in vogelvlucht

Frans Zack

Een aantal jaren geleden verscheen het boek 'Oud Hoorn vanuit de lucht'. In dit boek werden luchtfoto's uit de periode 1925 tot 1964 en afkomstig van KLM Aerocarto, door auteur Hans Rijswijk van commentaar voorzien. Dit boek is een dusdanig succes geworden dat Hans Rijswijk heeft besloten opnieuw een dergelijk fotoboek uit te brengen. Het boek kreeg de titel 'Luchtig verpakt' en de luchtfoto's werden in de zomer van 2006 gemaakt door de bekende Hoornse fotograaf Klaas Laan. Ook nu zorgde Hans Rijswijk weer voor de teksten bij de foto's.

'Luchtig verpakt' is een op fors formaat gedrukte uitgave in harde band met meer dan 25 luchtfoto's, die een goed beeld geven van Hoorn anno 2006. De foto's, die in min of meer logische volgorde zijn gerangschikt aan de hand van de groei van de stad, laten zien dat Hoorn nog steeds volop in ontwikkeling is. Grote bouwprojecten zijn duidelijk herkenbaar. Zo ziet men o.a. de eerste huizen in Hoorns nieuwste woonwijk Bangert en Oosterpolder en de ontwikkeling van de Streektuinen. Elke luchtfoto gaat vergezeld van een eveneens door Klaas Laan gemaakte foto op aards niveau. Zo toont de foto van de binnenstad tevens ook het houten beeld van Maria van Hoorn uit de Koepelkerk. De luchtfoto van de Kersenboogerd wordt geflankeerd door een afbeelding van het kunstwerk op de grond. De bijbehorende teksten van auteur en journalist Hans Rijswijk verraden een grote kennis van Hoorn.

De bijna 56 pagina's tellende uitgave 'Luchtig verpakt' is verkrijgbaar bij de vestigingen van Boek-

Op vrijdag 10 november j.l. konden de makers van het boek "Luchtig verpakt", Hans Rijswijk (links) en Klaas Laan (midden), het eerste exemplaar overhandigen aan de burgemeester van Hoorn, de heer G. O. van Veldhuizen.

handel Stumpel. Daarnaast is het boek ook verkrijgbaar bij de ver-

enigingswinkel van Oud Hoorn, Onder de Boompjes 22, Hoorn.

Oud Hoorn-site genomineerd voor prijs

In oktober 2002 ging onze vereniging van start met een eigen website. Inmiddels is deze site uitgegroeid tot een bijzonder waardevolle bron van informatie. Onder aanvoering van Jan Floris zetten zo'n twaalf vrijwilligers zich in om dit alles mogelijk te maken. Deze inspanningen hebben er in geresulteerd dat de site van onze vereniging is genomineerd voor de Archieven-prijs 2006. Deze prijs is in het leven geroepen om waardering uit te spreken voor en aandacht te vestigen op het belang van een goed toegankelijke website. Uit een groep van ruim 50 websites van historische verenigingen is de website van onze vereniging genomineerd in een groep van zes kanshebbers binnen deze categorie. Aan de hand van vijf criteria is een vragenlijst opgesteld: een zoge-

naamde checklist. Deze criteria zijn: vindbaarheid, inhoud, gebruiksvriendelijkheid, vormgeving en techniek. Aan de hand van deze checklist zullen de in aanmerking komende websites beoordeeld worden. De andere genomineerde historische verenigingen zijn: Historische Vereniging Hasselt, Stichting Heemkunde Denekamp, Vereniging vrienden Amsterdamse Gevelstenen, Stichting Noviomagus en Jan van Hout (Vereniging van vrienden van het regionaal archief Leiden). Op donderdag 14 december 2006 zal door de jury in Nijmegen de definitieve winnaar worden gekozen. In het kwartaalblad van maart 2007 zullen wij u van de uitslag op de hoogte stellen.

Vanzelfsprekend wordt de uitslag ook bekend gemaakt op onze eigen verenigings-website:

www.verenigingoudhoorn.nl.

F.Z.

Jaarverslag vereniging Het Carillon

Albert de Graaf

“Proficiat! Laat de klokken maar galmen.” Aldus de slotzin van het voorwoord van wethouder mr. J. Th. J. Schaper in ons concertboekje 1991. Op buitengewoon feestelijke wijze werd het geheel gerestaureerde carillon, geplaatst in de Grote Kerkstoren, in gebruik genomen. Het vormde een markant einde van een zeer bewogen periode van wel/geen behoud van de Grote Kerk. Sloop- en behoudplannen daverden door de stad. Voor de derde maal dreigden kerkgebouw en toren het lot hunner voorgangers te delen, zij het dan niet door verwoestend vuur. Na het aan de grote klok hangen van totale vernietiging van het bouwwerk bloeiden allerwegen initiatieven op om tot een aanvaardbare vorm van behoud te komen. Dat gold ook voor toren en klokkenspel.

28 juni 1991 trad stadsbeiaardier Frits Reynaert aan om met een schoon openingsconcert het gerestaureerde carillon te laten klinken. 10 juli 1991 opende de stadsbeiaardier van Den Haag, mevrouw Heleen van der Weel, de reeks van onze zomeravondbeiaardconcerten.

6 september 2006 sloot de stadsbeiaardier van Gdansk, mevrouw Monica Kazmierczak, de zomeravondconcertreeks af, daarmee op ongehoord gedreven en virtuoze wijze 15 jaar beiaardmuziek volgend.

“Opnieuw hebben saamhorigheid, goedgevigheid, tomeloze inzet en enthousiasme geleid tot een prachtig resultaat...” we citeren nog eens uit het voorwoord van wethouder Schaper. De beleidsvraag in ons bestuur: “Kunnen we het verworvene blijvend onder de aandacht

brengen van de inwoners onze stad?” Onwillekeurig passeren data van benauwenis de revue.

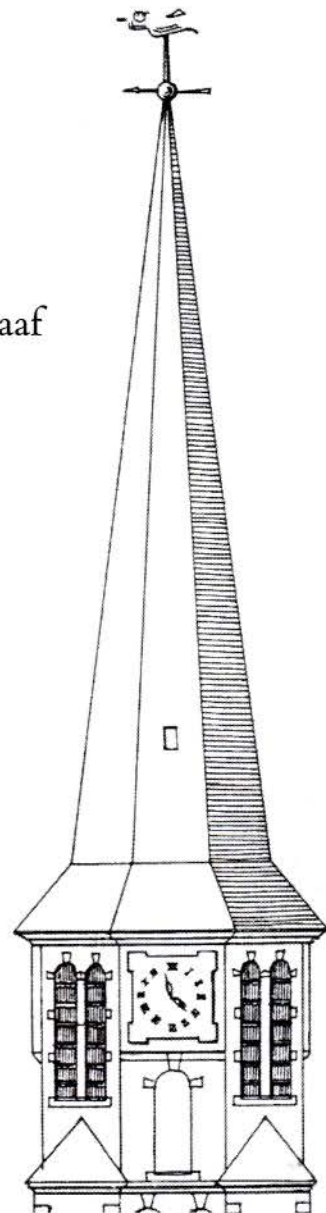
1943, wegvoering van het klokkenspel door de Duitse bezetter.

1969, hopeloos verval van het stokenklavier en de bedradingen.

1975, sloop van de speeltrommel en installatie van een automaat.

Voorlopig is echter generlei onheil te verwachten. Immer treedt Frits Reynaert aan met een fraai openingsconcert, gevolgd door beiaardiers uit eigen land en ver daarbuiten. België, Duitsland, Frankrijk, Spanje, maar ook uit de U.S.A., Nieuw Zeeland en het voormalige Oostblok komt men naar Hoorn om op onze beiaard te concorderen. Een stilaan slinkend ledenbestand, hardnekkige bestuursvacatures geven reden tot zorg. Deze stijgt explosief, wanneer het gemeentebestuur in het kader van een bezuinigingsoperatie aankondigt de levende bespelingen van de beiaard te laten verdwijnen en slechts via een automaat op gezette tijden een deuntje te laten klinken. Acties van bestuur en leden, grootscheeps gesteund door het lokale dagblad en vele media verhinderen het onzalige plan. Het ledental neemt ras toe, de interesse voor concerten en bespelingen eveneens.

Ook in dit gedenkjaar ontbrak het daar niet aan. Er viel weer veel te genieten en te beluisteren, hetzij achter het statige Foreestenhuis, hetzij in de luistertuin van het Statenlogement. Frits Reynaert opende met o.a. de folkoristische suite van Gerard Boedijn: ‘Oud Hoorn’. Karel Keldermans speelde het ‘Lied van de Zee’, (Jan Gorissen) en ongemeen vakkundig de ‘Tiento Partido De Mano Derecha a Tres’ van Francisco Andreu. Roy

Kroezen besloot zijn optreden met een strakke en perfect beheerste ‘Aangename Voois’ van Geert d’Hollander. Tenslotte dan het grandioze concert van Monica Kazmierczak met als hoogtepunt zondermeer de ‘Fuga from Sonata 1 for violin’ van J. S. Bach en ‘Libertango’ van Astor Piazzolla. Natuurlijk, een opsomming zegt niet veel, ze verwijst slechts. Je moet het horen. Moge dat met steun van de overheid en leden ook de komende vijftien jaar het geval zijn. Zonder meer dank aan allen die het ons als bestuursleden mogelijk hebben gemaakt deze zomeravondconcerten te realiseren. Een sterke vereniging blijft nodig. Meld u aan als lid.

Contributie € 7,- per jaar. Opgave gaarne op Eikstraat 37, tel. 0229-216826 of op Grote Oost 34, tel. 0229-211073.

Pater Zwarthoed hertaalde Velius

Frans Zack

Rond 1980 verscheen een re-print van de eerste Chronyck van Hoorn, geschreven door Theodorus Velius in het jaar 1604. Deze re-print was een initiatief van de heren S. Dijkstra en W. Vingerhoed die gebruik konden maken van het exemplaar zoals dat voorkomt in het archief van de toenmalige Archiefdienst Westfriese Gemeenten te Hoorn. Een schitterend initiatief en menigeen kreeg nu de kans om kennis te maken met de schrijfwijze van Velius.

Het bezwaar was echter dat ook deze re-print was gedrukt in de originele Gothische letters die drukker Willem Andriesz. in 1604 had gebruikt. Het vraagt haast een speciale studie om een boek dat gedrukt is in dit lettertype te ontcijferen. Bovendien schreef Velius zijn Chronyck in het toenmalige taalgebruik wat het lezen ook niet gemakkelijker maakt.

Voor pater Zwarthoed uit Volendam was dit alles aanleiding om zich bezig te gaan houden met de hertaling van deze Velius waardoor deze voor iedereen begrijpelijk zou worden. Pater Zwarthoed behoort tot de Congregatie van de Missie en is sinds 1969 werkzaam te Jimma in Ethiopië, maar komt regelmatig voor vakantie naar Nederland. Zo ook in 1980 bij welke gelegenheid hij zich de re-print van Velius aanschafte bij boekhandel Stumpel in Hoorn. Vervolgens begon de pater zich in het boekwerk te verdiepen. Het boeide hem zo, dat hij besloot het om te zetten in te begrijpen taal.

Vanaf 1990 tot 2006 greep hij zijn vakanties in Nederland aan om zich met dit werk bezig te houden.

De nu oud-voorzitter Ton van Weel neemt de hertaling van Velius op cd-rom in ontvangst van pater Zwarthoed. Dit onder toezien oog van betuurslid Coen Droog (links) en Dick Brinkkemper (rechts).

Telkens werden er enkele hoofdstukken onder handen genomen en aan het begin van dit jaar kon het werk worden afgerond. Bij dit alles werd pater Zwarthoed bijgestaan door zijn zwager, Dick Brinkkemper, oud-directeur van de Don Bosco-Mavo in Volendam. Dick Brinkkemper verzorgde o.a. de correctie, deelde de hoofdstukken in en maakte de layout. Ook maakte hij de alfabetische lijsten van o.a. schepen.

Het leek de heren verstandig om hun werkstuk een goede bestemming te geven. Op vrijdag 22 september j.l. waren zij dan ook te gast in ons verenigingsgebouw, waar het werkstuk aan de voorzitter van onze vereniging werd aangeboden. Dat pater Zwarthoed zijn keuze op Hoorn had laten vallen is niet zo verwonderlijk. Zijn moeder was Marie Vlaar, afkomstig uit een Hoorns middenstandsgesin. De

vader van pater Zwarthoed was meester Klaas Zwarthoed die na de watersnood in 1916 naar Hoorn kwam en werd ondergebracht bij boeren in Blokker. De ouders van pater Zwarthoed zijn in 1931 getrouwd in de Cyriacuskerk te Hoorn.

Voorzitter Ton van Weel prees de heren voor het initiatief om deze Chronyck te hertalen. Vervolgens kon hij de beide heren als passend geschenk het boek 'Uit de schemer van Hoorns verleden' aanbieden. Op dit moment wordt binnen de Publicatiestichting Bas Baltus bezien in hoeverre een uitgave van deze translatie zinvol is. Dit in verband met het verschijnen van de hertaling van de derde/vierde druk van de Kroniek van Velius in het najaar van 2007 ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van Oud Hoorn.

HOE HOORN VERANDERDE

Femke Uiterwijk

Op de hoek van de Gasfabriekstraat en de Peperstraat was begin jaren zeventig een garagebedrijf gevestigd. Op de foto kunt u nog net een bord zien, dat boven de ramen van het woonhuis hangt en waarop nog een paar letters van de naam van de toenmalige garagehouder staat: Tom van Dulmen. Halverwege de jaren zeventig is de heer Van Dulmen gestopt met zijn bedrijf daar. Voor hem was de heer Vertel-

man daar gevestigd. Een aantal jaren geleden is dat 'hoekje' gesloopt en is er op de hoek van de Peperstraat een nieuw pand gebouwd. Aan de Gasfabriekstraat, hoek Peperstraat is nu een gemetselde schuttingmuur geplaatst. De naam Gasfabriekstraat herinnert aan de gelijknamige fabriek, die aan de overkant van de straat lag. Daar ligt nu een nieuw wijkje huizen.

